

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
7/2012
25. február 2012

L. Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Spolupracuje KDH
s cudzou mocou?
Strana 2.

Trpasličia morálka
našej doby V.
Strana 4.

Politologička M.
Gbürová pre SNN.
Strana 6. - 7.

Hriešne na
nich zabúdame
Strana 10.

Zo života
Matice slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Cudzie slová partokracia a plutokracia pochádzajú ešte z čias antického Grécka, no v súčasnosti sa čoraz častejšie používajú v rámci mediálneho priestoru aj na Slovensku. Kým jedno znamená nezdravú až neobmedzenú moc politických strán, druhé vyjadruje moc superbohatých jedincov či skupín. V súvislosti s tým sa objavuje aj výraz kleptokracia, ktorý vyjadruje, že ak sa v spoločnosti udomácní prepojenie partokracie a plutokracie, skryté či otvorené rozkrádanie verejného majetku, znamená pohromu. Občania vyšli do ulíc v mestách po celom Slovensku, aby dali najavo, že už toho majú plné zuby. Ak bola kauza Gorila posledným impulzom na vyjadrenie občianskej nespokojnosti, tak si treba pripomenúť, že takých podnetov tu bolo za posledné dve desaťročia neúrekom.

Malá i veľká privatizácia ukázali aj tým najzraniteľnejším idealistom, veriacim v rovnosť práv i povinností všetkých občanov v rámci demokratického zriadenia, že ani v tomto systéme nie sme si všetci rovní, lebo opäť sú tu pri rozdeľovaní a spravovaní bývalého štátneho majetku rovní a rovnější. Nezvrátne procesy, pri ktorých bolo Slovensko tresťuhodne ochudobnené o vlastné energetické, výrobné a iné strategické zdroje, pripravili o ilúzie vari všetkých zdravo mysliacich občanov. Tí sú aj voličmi, ktorí svoj postoj k súčasnej situácii vyjadria onedlho v parlamentných voľbách.

Prebiehajúca predvolebná kampaň akoby ani nemala primäť voličov, aby 10. marca prišli prejavíť svoje politické názory. Vyzerá to, ako keby nás politici a ich sponzori chceli vidieť v stave letargie, lebo presne to by im vyhovovalo. Lenže práve voľby sú to jediné, čo nám ešte z proklamovanej demokracie ostalo. Azda len nie sme takí otupení, aby sme si práve toto nechali vziať. Účasť na voľbách by nemala byť iba právom, mala by byť občianskou povinnosťou. Iná vec je, či tu po voľbách kleptokracia oslabne alebo sa nebudaj ešte posilni...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Matica, rímskokatolícka cirkev a bratislavská radnica prichádzajú s novou iniciatívou

Panteón a múzeum pre tovarišstvo bernolákovcov

BRATISLAVA (Drahošlav MACHALA) – Matica slovenská spoločne s rímskokatolíckou cirkvou a primátorom hlavného mesta SR Milanom Ftáčnikom si predsavzali celkom po novom prístupí k realizácii ojedinelého nápadu – k vytvoreniu Panteónu bernolákovcov na Rudnayovom námestí a Múzea bernolákovcov pri Chráme svätého Martina.

Tento rok si 3. októbra pripomenieme 250. výročie narodenia prvého kodifikátora spisovnej slovenčiny Oravčana Antona Bernoláka. Zároveň nás inšpiruje aj ďalšia významná udalosť – 220. výročie založenia Slovenského učeného tovarišstva, o ktorom esejista Vladimír Mináč napísal: „Prvý pokus o inštituovanie národného slova, národnej literatúry, a teda aj národnej obce, heroický pokus bernolákovcov prišiel na konci 18. storočia... Bernolákov pokus vychádzal iba z vnútornej potreby, z geniálnej predvídavosti alebo aspoň z predtuchy. Bernolákovci neboli nebeským zjavením: vznikli z prameňov

Trnavskej univerzity a jej tlačiarne a z bratislavského seminára, z kvapky, ktorá, ako vieme, časť padaním láme kamene. A nedoniesli slovenskej budúcnosti iba slovník a gramatiku, iba veľkého básnika a prvý slovenský román i nový typ ľudovúchovnej literatúry, doniesli aj prvý veľkorysý pokus o celonárodnú kultúrnu organizáciu. To bola istina, ktorú štúrovci mnohonásobne zúročili.“ Presne v duchu týchto múdrych hodnotiacich slov má Matica slovenská v hlavnom meste SR v Bratislave povinnosť vytvoriť a s primeranou úctou sa starať o dve zakladateľské generácie – bernolákovcov a štúrovcov. (Viac na 2. a 5. strane)

Busta A. Bernoláka na Rudnayovom námestí v Bratislave.

Medzinárodnému súdному dvoru v Haagu predsedá slovenský právnik JUDr. Peter Tomka

Profesor Július Binder o historickom úspechu

BRATISLAVA (Dušan D. KERNÝ) – Medzinárodný súdny dvor (MSD) je jednou zo šiestich inštitúcií OSN, sídliačich mimo New Yorku. Je spojený s najväčším medzinárodným sporom, ktorý zažila druhá Slovenská republika od roku 1993 v súvislosti s VD Gabčíkovo. Preto sa Slovenské národné noviny obrátili aj na profesora Júliusa Bindera, aby komentoval skutočnosť, že na čele MSD je teraz slovenský právnik Peter Tomka, ktorý nás v spore s Maďarskom úspešne zastupoval.

Predsedom Medzinárodného súdu v Haagu sa stal Slováč P. Tomka.

„Sledovali ste jeho medzinárodnú dráhu – aká bola vaša prvá reakcia po jeho zvolení na čelo tejto rešpektovanej autoritatívnej medzinárodnej inštitúcie,“ spýtali sme sa uznávaného vodohospodárskeho odborníka. „Medzinárodný súdny dvor je hlavným súdnym orgánom OSN so sídlom v Haagu. Prvý raz som JUDr. Petra Tomku stretol v New Yorku v roku 1994, kde pracoval na slovenskej misii pri Organizácii Spojených národov a pomáhal mi v obhajobe vodného diela. Peter Tomka úspešne obhajoval Slovenskú republiku v spore o Vodné dielo Gabčíkovo – Nagymaros. Osobne sa zaslúžil o významný úspech SR v tomto spore. V rámci Organizácie Spojených národov zastával niekoľko

významných funkcií. Bol aj veľvyslancom Stálej misie Slovenskej republiky pri OSN v New Yorku. Ako sudca Medzinárodného súdneho dvora pôsobí od roku 2004 a 10. novembra minulého roku ho opätovne zvolili do tejto prestížnej súdnej inštitúcie na roky 2012 až 2021. V pondelok 6. februára sudcu JUDr. Petra Tomku zvolili za predsedu Medzinárodného súdneho dvora na trojročné funkčné obdobie. Možno to považovať za historický úspech, keďže na tento prestížny medzinárodnoprávny post prvýkrát vybrali slovenského občana, čo je mimoriadne ocenenie jeho osobných schopností a vysokej odbornosti v oblasti medzinárodného práva. (Viac na 2. a 5. strane)

3 OTÁZKY PRE: profesora Ivana Laluhu, priateľa Alexandra Dubčeka

• Politologický ústav SAV usporiadal vo vydavateľstve VEDA konferenciu o Alexandrovi Dubčekovi. Bola venovaná nedožitým deväťdesiatinám svetovo uznávaného slovenského politika.

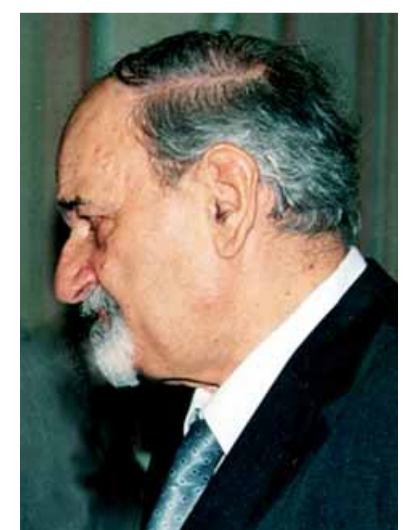
• Čo konkrétne – k čomu ste dospeli v pléne konferencie, ktorú tak „solidárne“ odignorovali médiá?

• Slovenská spoločnosť je dnes rozdelená, neurotizovaná, čoraz väčšími sa sklzáva do morálnej a hmotnej chudoby. Ako by tento stav vnímal A. Dubček?

Celou konferenciou sa prelínali otázky - má A. Dubček nejaký zreteľný dosah, sú nám ešte blízke hodnoty, ktoré stelesňoval? Zistili sme, že čím je spoločnosť vo väčších problémoch, tým väčšími sa obracia k osobnostiam svojich dejín a chce najst' poučenie. Dubček napriek tomu, že ho štyri desaťročia znevažovali, najprv zľava a posledných dvadsať rokov sprava, zostáva stále symbolom slušnosti v politike a stále má čo povedať dnešku.

V súvislosti s nedožitými deväťdesiatinami A. Dubčeka zaujalo predtým nepotvrdené vyhlásenie bývalého prezidenta M. Kováča. Bolo to na priateľskom stretnutí, kde sa zamýšľal na priebehu pokojného rozdelenia spoločného štátu Čechov a Slovákov. Povedal, že bol svedkom, ako A. Dubček vyšiel v ústrety časti slovenských poslancov za sociálnu demokraciu, ktorej bol predsedom, v otázke rozdelenia vtedajšej federácie, a tým vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

Dubček nedostal čestný doktorát univerzity v Bologni podaromnici. Vniesol do politiky ľudské cnosti, zvýraznil jej etický, humanistický rozmer, priam krédom sa mu stalo, že občan je svedomím politika, ktorého zvolil. Už v jeho čase zápasil s malými „gorilkami“. Jeho heslo bolo: vyčistiť Augiášov chliev. Za tých dvadsať rokov, dovoľte mi to povedať odľahčene, „gorilky“ povyrástli a ešte sa s nimi natrápime, kým sa ocitnú tam, kde patria. Zhováral sa Dušan D. KERNÝ

R - 2012007

ISSN 0862-8823

Matica, rímskokatolícka cirkev a bratislavská radnica prichádzajú s novou iniciatívou

Panteón a múzeum pre tovarišstvo bernolákovcov

V tejto budove by mohlo vzniknúť Múzeum bernolákovcov.

(Dokončenie z 1. strany) - Dôvody Panteónu bernolákovcov sa priam nůka na Rudnayovom námestí, kde už je osadená busta Antona Bernoláka a postupne by ju doplnili busty Alexandra Rudnaya, Juraja Fándlyho, Jozefa Ignáca Bajzu. Celý nádherný areál

dotvára nádherná socha sediaceho vebného básnika Jána Hollého od Jozefa Huntiera.

MÚZEUM KRESŤANSTVA

Matica slovenská prichádza s iniciatívou, aby sme v úzkej spolupráci s hlavnou architektkou Brati-

slavy Ing. arch. Ingrid Konrádovou, mestským zastupiteľstvom a primátorom Milanom Ftáčnikom spoločnými silami v príprave na Rok 1150. výročia príchodu svätých Cyrila a Metoda a 150. výročia založenia Matice slovenskej vytvorili Múzeum slovenskej kresťanskej kultúry a v ňom Múzeum bernolákovcov v blízkosti Dómu svätého Martina. Iste ste, vážení občania, postrehli, že popri opravenej budove Gašparkova je v spomínanom areáli pri Dóme svätého Martina ešte jedna, doteraz, žiaľ, iba zastrešená alebo celkom nezrekonštruovaná budova. Práve do nej by sme spoločným úsilím vedeli nainštalovať expozície Múzea slovenskej kresťanskej kultúry a Múzea bernolákovcov. V tomto Múzeu slovenskej kresťanskej kultúry by sme si vedeli na jeho prvom poschodí predstaviť faksimile najdôležitejších historických listín a dokumentov, ktoré sa týkajú Slovenska – list pápeža Jána VIII. arcibiskupovi Metodovi (879), jeho bulu Indurstrae Tuae (880),

cez list pápeža Štefana V. kráľovi Svätoplukovi (885), až po Pápežskú konštitúciu Pavla VI. o zriadení samostatnej slovenskej cirkevnej provincie z 30. decembra 1977.

Nesporne by bolo obohatením aj inštalovanie viacerých trojrozmerných historických predmetov z kresťanskej histórie a kultúry Slovenska. Pre Múzeum bernolákovcov by sa vyčlenili dve-tri miestnosti na prizemí. Doň by dokumenty a historické materiály aj faksimile (napr. aj faksimile Alexandra Rudnaya, Fándlyho, Bernoláka, Bajzu, Mesároša a ďalších z Tovarišstva) dodala Matica slovenská a zabezpečila v úzkej spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou. Rokovať o tejto téme bude predseda MS Ing. Marián Tkáč s arcibiskupom Stanislavom Zvolenským v najbližšom čase.

INŠPIRUJÚCE JUBILEÁ

Slováci ako národ, ktorý si budúci rok pripomenie 20. rokov od vzniku nezávislej Slovenskej repub-

liky, keď si sami spravujeme svoje veci verejné vo vlastnom štáte, sa musia cielavedome a systematicky starať aj o budovanie historického vedomia, pamätníkov, múzeí a pomníkov pre dôležité osobnosti, ktoré ich na ceste k nezávislosti formovali. A s osobitným dôrazom ich prezentovať práve v hlavnom meste Slovenskej republiky, do ktorého prichádzajú stovky turistov. Preto si myslíme, že prvú veľkú podližnosť máme voči generácii katolíckych kňazov a intelektuálov – voči bernolákovcom, ktorú by sme mohli začať naprávať práve pri štvrttisícročí narodenia ich vedúcej osobnosti Antona Bernoláka v blízkosti Dómu svätého Martina (2012). Aby sme potom na tento počín nadviazali pri kultivovaní druhého národného areálu štúrovcov na Konventnej ulici pri Evanjelickom lýceu a pri Veľkom evanjelickom chráme k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra (2015). Ten pokračoval v diele, ktoré začal Bernolák. Musíme sa už raz navždy odučiť tendencii preskakovať z cieľa na cieľ, ale naopak systematicky zaľudňovať hlavné mesto odkazom našich veľkých osobností. Robiť tak hrdo, iniciatívne a s presvedčením, že máme povinnosť kultivovať vedomie občanov Bratislavy.

Izraelský komunikačný „agent-poradca“ v službách KDH za štátne peniaze?

Za poradenstvo sa dá skryť všeličo...

V mediálnej komunikácii sa pred voľbami mali školit' minister dopravy Ján Figel' z KDH a jeho poradcovia i hovorca ministerstva. Podľa zmluvy, zverejnenej v centrálnom registri, by ministerstvo dopravy malo za školenie zaplatiť takmer 30 tisíc eur izraelskej firme Shaviv Strategy and Campaigns. Táto firma vraj mala pre ministerstvo dopravy zabezpečiť poradenstvo k medzinárodným témam.

Pomáhať mala údajne aj pri zmene cielenia eurofondov. Tá istá firma v ostatných komunálnych voľbách radila aj kandidátovi KDH na starostu bratislavskej mestskej časti Ružinov Dušanovi Pekárovi, ktorý sa napokon starostom aj stal.

Pre týždenník Slovenské národné noviny sa k predvolebnej spolupráci kandidáta za KDH so zahraničným konzultantom vyjadril bývalý starosta Ružinova Slavomír Drozd (SMER-SD): „Ziskal som informácie, že v kampani na post starostu Ružinova v roku 2012 pracoval

pre súčasného starostu Dušana Pekára z KDH izraelský poradca Aron Shaviv. Za svoje služby si údajne nechal vyplatiť honorár vyše 35 000 eur. Približne toľko stála spolu celá kampaň všetkých ostatných kandidátov. Najsmutnejšie bolo, že pán Pekár Ružinovčanom neponúkal riešenia, ale iba osočovanie a nepravdivé útoky na protikandidátov. Používal priam podpäsovú úderu.“

KTO JE ARON SHAVIV

Mediálny poradca sa narodil vo Veľkej Británii v roku 1979. Ako dieťa Shaviv veľa cestoval po svete, strávil niekoľko rokov v Austrálii a Kanade. Do Izraela sa dostal ako sedemnásťročný. V roku 1996 narukoval do izraelských ozbrojených síl. Čoskoro mu navrhli post vojenského tlmočníka a vyslali ho do školy vojenskej rozvedky. Po jej absolvovaní ho vymenovali za pomocníka operatívneho dôstojníka v jednej zo štruktúr Amanu, čo je izraelská vojenská rozvedka. Dosiahol hodnosť kapitána a slúžil de-

väť rokov. Počas tohto obdobia pôsobil v Srbsku, Rumunsku, Ghane, Kongu, Macedónsku, na Ukrajine a Cypre. V roku 2005 pred Shavivom stála perspektíva povýšenia v hierarchii Amanu, napriek tomu z rozvedky odišiel. Už v roku 2005 ešte počas pôsobenia v izraelskej tajnej službe založil svoju poradenskú spoločnosť Shaviv Strategy and Campaigns. Podľa informácií z internetových portálov ide o spoločnosť spolupracujúcu so spravodajskou komunitou Izraela.

ČO ROBÍ PRE KDH?

Prezentácia Arona Shaviva ako experta na mediálnu komunikáciu je zaujímavá najmä preto, lebo sa nespomína jeho profesionálne pôsobenie v médiách, zato v ozbrojených silách pôsobil dosť dlho. Členovia KDH sa nechávajú školit' človekom z Izraela a v prípade Figelovho ministerstva dopravy to má byť za štátne peniaze, teda za peniaze daňových poplatníkov, pričom nejde o malú

Dušan Pekár z KDH.

sumu. Je otázne, či práve odbornosť A. Shaviva vyhrala post starostu pre kandidáta KDH Pekára, ale ten nám potvrdil, že s izraelským expertom spolupracoval, dokonca zariadil stretnutie Shaviva s ďalším popredným členom KDH Danielom Lipšicom. Pre náš týždenník to starosta Dušan Pekár komentoval takto: „S Aronom Shavivom som spolupracoval v rámci kampane na starostu Ružinova a Daniela Lipšica som na žiadosť pána Shaviva požiadal o možnosť ich stretnutia.“ Daniel Lipšic si sice na brífingu, ktorý zvolal po mediálnom útoku, podľa ktorého údajne pracoval ako agent pre vojenské obranné spravodajstvo sloven-

skej armády pod krycím menom Zelenáč, nevedel spomenúť na meno Arona Shaviva, ale prekvapivo si dosť presne pamätal, o čom sa s ním približne pred pol rokom na päťminútovom stretnutí bavil.

TAJNÝ AGENT?

Na internete sa objavil dokument – údajne spis Vojenského obranného spravodajstva (VOS). V ňom sa konštatuje, že inkriminovaný Izraelec bol počas kampaňovania pre Pekára (mimočlennom krajského predsedu KDH v Bratislave) monitorovaný slovenskou vojenskou kontrarozvedkou z podozrenia zo spolupráce s inou štátnou mocou proti záujmom Slovenskej republiky. Slovenské národné noviny sa teda opýtali aj na Ministerstve obrany SR, či niečo vedia o činnosti izraelského poradcu Shaviva. Hovorca ministerstva obrany I. Rudolf z dôvodu ochrany utajovaných skutočností pre SNN uviedol: „Vami požadované informácie preto nemožno z uvedených dôvodov poskytnúť.“ Informácie nevyvrátil ani nepotvrdil.

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ
Foto: bsk-region.sk

VŠIMLI SME SI

Deň vzkriesenia slovenčiny

Matica slovenská pravidelne organizuje spomienkové zhromaždenia, ktoré pripomínajú verejnosti významné historické medzníky Slovákov. Nebolo tomu inak ani v utorok 14. februára, keď sa priaznivci MS a zapálení národovci zišli popoludní na bratislavskom Námestí Ľudovíta Štúra. Spomienková slávnosť bola venovaná Dňu vzkriesenia slovenčiny. Práve 14. februára 1843 sa v izbe Ľudovíta Štúra na Panenskej ulici v Bratislave, vo vtedajšom Prešporku, zišli Ľudovít Štúr, Ján Francisci-Rimavský, Samo Vozár, Ján Kalinčiak, Janko Gáber-Lozinský a Samuel Štúr. Na tomto pamätnom stretnutí sa definitívne dohodli, že už budú písať a tvoriť iba po slovensky.

„Je to deň, ktorý je dôležitým medz-

nikom v našich dejinách. Musíme si jednoducho tieto výročia pripomínať, lebo len historická kontinuita vedie národ do budúcnosti,“ povedal predseda MS Marián Tkáč. Na zhromaždení sa zúčastnilo okolo sto národovcov, ku ktorým prehovorili viacerí rečníci a básnikovia slovom už tradične prispela pani Eva Kristinová.

Uvedený dátum má však pre Slovákov aj ďalší dôležitý význam. Práve v tento deň si pripomíname úmrtie jedného z kľúčových dejateľov našich dejín vierozvesta sv. Konštantína, ktorý zomrel v Ríme práve 14. februára 869. Zúčastnení si takto pripomenuli aj blížiacu sa 1 150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie, ktoré za predpokladanej účasti Svätého Otca oslávim na budúci rok. Je len symptomatické, že podobné spomienkové akcie sa už po niekoľkokrát odohrávajú práve na Námestí Ľudovíta Štúra, ktoré by podľa Bratislavského okráslovacieho spolku malo ustúpiť korunovačnému pahorku so sochou Márie Terézie. Takto sa vďaka Matici slovenskej a národovcom vytvára dôležitá tradícia umocňujúca dôležitosť tohto miesta a jeho zotrvania na kultúrnej mape Bratislavy. Škoda, že slovenská mládež si deň 14. február spája so sviatkom sv. Valentína, ktorý je Slovákom na míle vzdialený. Možno aj preto sa pri soche štúrovcov stretla necelá päťdesiatka účastníkov, prevažne v staršom veku.

(mab)

Foto: autor

Voľbou proti morálnej chudobe

Matica slovenská ako historicky osvedčená verejnoprávna ustanovizeň vyzýva svojich členov a sympatizantov, aby sa zúčastnili na predčasných parlamentných voľbách a aby v duchu vyhlásenia okrúhleho stola slovenskej inteligencie, ktorý sa pod záštitou Matice konal 13. januára t. r. v historickej budove SNR, prispeli k prekonaniu hmotnej a morálnej chudoby, v ktorej sa nachádza naša národná a občianska spoločnosť. Sme presvedčení, že si to vyžaduje principiálne riešenia, ktoré

DOKUMENT

nie je možné očakávať od dosluhujúcej politickej a štátnej reprezentácie. Matica slovenská oboznámila s vyhlásením okrúhleho stola predstaviteľov všetkých parlamentných strán a v záujme jeho podpory je pripravená na stretnutie s nimi.

V súlade so svojím zákonným poslaním – upevňovať slovenské vlastenectvo, prehľbovať vzťah občanov k slovenskej štátnosti, pôsobiť najmä na mládež v duchu národných, mravných a demokratických hodnôt – Matica slovenská vyzýva na podporu tých síl, ktoré presadzujú vo svojom programe uvedené hodnoty.

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

JEDINÁ OTÁZKA

Drahošlav ŠTEFÁNEK, riaditeľ sekcie EÚ, Ministerstvo zahraničných vecí SR

Slovák na čele jedného z hlavných orgánov OSN

Ste generálnym riaditeľom významného odboru Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky – ako hodnotíte zvolenie JUDr. P. Tomku za predsedu MSD? Aká je vaša osobná skúsenosť s jeho pôsobením? Ako ste očakávali a ako prijali pôsobenie a voľbu P. Tomku?

- Dr. Peter Tomka zvolením za predsedu MSD dosiahol tú úplne najvyššiu métu v oblasti medzinárodného práva. Je to predovšetkým veľké a zaslužené uznanie jeho osobných kvalít. Je to o to cennejšie, že pred Petrom Tomkom nepôsobil vo viac ako 65-ročnej histórii žiadny sudca zo SR alebo z bývalej ČSFR. Zároveň je to aj úspech slovenskej diplomacie, keďže Peter Tomka v nej dlhodobo pôsobil a slovenská diplomacia aktívne podporovala jeho zvolenie za sudcu vo VZ OSN a BR OSN.

Osobne som mal tú príležitosť dlhodobo spolupracovať

s Petrom Tomkom najmä pri práci v kauze o SVD Gabčíkovo – Nagymaros pred MSD v Haagu, ale aj na Stálej misii SR pri OSN v New Yorku. Veľmi veľa som sa od neho naučil či už v oblasti medzinárodného práva alebo diplomacie, histórie. Spomenul by som najmä jeho encyklopedické pamäť, ktorou je naozaj výnimočný.

Z pohľadu slovenskej diplomacie je veľmi významné, že Slovák stojí na čele jedného z hlavných orgánov OSN. Zároveň musím podotknúť, že sudcovia sú pri výkone svojho mandátu nezávislí. Možno to bude znieť nadnesene, ale zvolenie Petra Tomku za predsedu MSD nebolo pre mňa prekvapením, hoci prišlo skôr, ako som očakával. Už v predchádzajúcom období zastával post podpredsedu MSD a osobne som vzhľadom na jeho mimoriadne schopnosti a postavenie v MSD predpokladal, že siahne aj po poste najvyššom.

„Autentickí ľavičiar“ z hnutia 99 %

Roman MICHELKO

V čase, keď je pravica definitívne rozhádaná, navzájom na seba útočí a zdá sa, že svoj bratovražedný boj je ochotná doviesť až do neslávneho konca, po Matovičovom politickom harakiri sa z útrobov politického podzemia vynára mýtami opradená strana 99 %. Práve táto strana totiž mieni ťažiť z protestných hlasov, teda z hlasov voličov, ktorí sa v tradičných stranách sklámali a hľadajú nejakú novú alternatívu. Posledné prieskumy verejnej mienky ukázali, že práve ona je priam na dosah od vstupu do parlamentu. Ak by sa to podarilo, mohla by slovenskú politiku ovplyvňovať priamo (teda nielen odčerpaním hlasov časti oklamaných a nezorientova-

ných voličov, ako sa to stalo v roku 2010 SDL) a práve preto je treba čo najviac zorientovať klamaných voličov. Nie je totiž vôbec isté, či by táto „údajne“ ľavicová strana nepodporovala tie najskompromitovanejšie pravícove sily. Nakoniec, niečo podobné dnes a denne vidíme v susednom Česku, kde podobný projekt podnikateľskej strany Veci Verejné narobil v politike poriadnu paseku.

Prapočiatky hnutia 99 % treba hľadať v časoch pôvodnej SDL, teda v časoch prvej Dzurindovej vlády. Firma Puli, vlastnená Pavlom Weissom, otcom dnešnej šedej eminencie a hlavného sponzora Ivana Weissu, veľmi dobre profitovala zo štátnych zákaziek, resp. živila

sa „dodávkami pre štátom kontrolované organizácie“, predovšetkým pre ministerstvo školstva a zdravotníctva. Iste nebolo náhodou, že po roku 1998, teda v čase prvej Dzurindovej vlády, sa čerstvý magister práva stal členom top manažmentu vtedy ešte v štátnom

KOMENTÁR

SPP. Neskôr Dzurindova vláda predala Vojský opravárenský podnik v Prešove spoločnosti Dell – B, ktorá bola stopercentnou dcérou spoločnosti Puli. Tento podnik dostal štátnu zákazku vo výške 1,4 miliardy Sk odkúpením pohľadávky vo výške 23,8 milióna korún od NBS za kúpnu cenu 3 milióny korún. Za-

chádzať do ďalších podrobností a sledovať všetky podnikateľské aktivity klanu Weissovcov by vydalo na sériu investigatívnych článkov.

Ako vieme, po vypadnutí pôvodnej SDL z politiky sa k týmto vysoko citlivým biznissom dostali iné skupiny, a preto bolo treba tento uzavretý kartel nejako rozbiť. V roku 2010 sa umelo oživená SDL veľmi vementne zapojila do volebnej kampane. Jej väčšiemu úspechu zabránilo len to, že sa marketingovo predával prázdny obsah, alebo inak, ľudia z pozadia strany nedokázali oslovíť (kúpiť) dôveryhodného lídra, ktorý by kritickú masu dokázal presvedčiť. Ak však bolo cieľom tohto politického projektu len odčerpáť zopár ľavicových hlasov od nezorientovaných voličov, tak tento cieľ SDL splnila dokonale. Tie 2,4 percenta, ktoré odčerpala Smeru, znamenali presne štyri poslanske mandáty, ktoré by dokázali blokovať pravícovú väčšinu. No a potom sa zrazu sedmička na kandidátke SDL Silvia Balazsiková-Horvátová

stala na ministerstve hospodárstva šéfkou odboru, ktorý je kľúčový pre každého, kto chce obchodovať so zbraňami. Čo viac si môže želať obchodník so zbraňami. Veru, pravica vie byť veľkorysá a svojim spojencom sa dokáže odvdčať. Z tohto pohľadu je úzke spojenectvo medzi pravcou a údajne ľavicovou stranou viac než pochopiteľné.

Problém je v tom, že experti z pozadia si neuvedomili jednu vec. Na Slovensku každý každého pozná a je tu aj zopár novinárov, ktorí majú akú-takú pamäť a teda vedia, kto je kto. Je preto absurdné, ak dvojka na kandidátke exnovinár Pavol Pavlík, ktorý sa dnes pasuje za hlavného hovorca proti oligarchom a finančným skupinám, osobitne voči Pente, bral pred pár rokmi od nej za mediálne poradenstvo „nepatrných“ 300 000 eur. Z uvedeného je teda jasné, že skupina ľudí, ktorá sa vydáva za obhajcov dolných 99 %, v skutočnosti patrí k práve tomu jednému percentu, proti ktorému tak verbálne brojí.

Stranícka elita systém nezmení

Eva ZELENAYOVÁ

Jednou z najdôležitejších požiadaviek protestujúcich proti Gorile je zmena volebného systému. Žiadajú jeho nastavenie tak, aby boli poslanci bližšie k občanom, aby boli ľahšie kontrolovateľní. Od zmeny režimu v roku 1989 sa vo voľbách do parlamentu uplatňuje pomerný volebný systém. Volič si môže vybrať politickú stranu a na jej kandidátke krúžkovaním odovzdať preferenčné hlasy najviac štyrom kandidátom. Výhodu z preferenčných hlasov môžu mať najmä známe osobnosti, ktoré majú šancu prekrúžkovať sa na lepšiu pozíciu na kandidátke. Zatiaľ sa to najmarkantnejšie prejavilo v minulých voľbách na kandidátke strany Slobody a Solidarity. Tá získala

22 poslaneckých miest, na ktoré sa prekrúžkovali štyria kandidáti z platformy Obyčajní ľudia, umiestnení až na posledných miestach. Na svoju kampaň však mali k dispozícii masívne vydávané celoštátne inzertné noviny. Samozrejme, že ich presun na kandidátke sa nedotkol lídrov strany. Odsunuli len posledných štyroch z prvej dvadsaťdvojky. Reálne nemožno krúžkovaním vypudíť politikov kandidujúcich na prvých štyroch miestach, na ktorých sa zvyčajne nachádzajú tie mená, ktorých odchod z politiky si želajú protestujúci občania na námestiach.

Alternatívou k pomernému volebnému systému je väčšinový alebo zmiešaný. Väčšinový pred-

kladá vytvorenie toľko samostatných volebných obvodov, koľko je kandidátov do parlamentu. Ak teda máme 150 poslancov, mali by sme mať 150 volebných obvodov, v ktorých by si občania zvolili najlepšieho z kandidátov. Strany by to nútilo vybrať takého kandidáta, ktorý má

POZNÁMKA

najlepšie vyhladky obstať v konkurencii s kandidátmi iných strán. Väčšinový systém nedáva žiadnej strane záruku, koľkých poslancov bude napokon v parlamente mať. Aj preto sa menšie strany dosiaľ nestavali ústretovo k väčšinovému systému parlamentných volieb. Zmiešaný systém by predpokladal

polovicu poslancov voliť systémom pomerným, teda doterajším, a polovicu väčšinovým.

Na Slovensku boli v minulosti pokusy o zmenu volebného systému, ale zatiaľ vždy stroskotali na odpore malých strán. Napríklad v rokoch 1994 až 1998 s návrhom na zmenu pomerného volebného systému prišlo HZDS, ale nenašlo podporu medzi ostatnými politickými stranami. Na zmenu zákona o voľbách do parlamentu je potrebná ústavná väčšina. HZDS nedisponovalo potrebným počtom hlasov a ostatné malé strany vyjadrovali obavy z vlády jednej strany a samozrejme z toho, že väčšinový systém ich vylúči z parlamentného života.

Po roku 1998 disponovala vládna koalícia ústavnou väčšinou v parlamente, ale k zmene volebného zákona napriek tomu nedošlo.

Zmenou volebného systému sa neskôr zaoberala strana Smer a opäť ako silná strana nedostala podporu od ostatných menších strán. Takže okrem Smeru žiadna zo súčasných kandidujúcich strán,

ktoré už prešli parlamentnou skúsenosťou, neboli naklonené zmene volebného systému, ba dokonca ho odmietali. Ak teda v predvolebnej kampani pripúšťajú zmenu, nemožno za tým vidieť iné, len prázdne gesto vynútené ulicou.

Pomerný volebný systém dospel na Slovensku do štádia, keď do budúca je už neakceptovateľný. Vytvoril priestor pre partokraciu, kde si politická špička počína elitársky, autoritatívne, autonómne voči členskej základni. Korupčné a klientelisticke správanie sa politických oligarchov je verejným tajomstvom. Voliči pri pomernom volebnom systéme nemajú možnosť ovplyvniť zloženie parlamentu, o kandidátnych listinách rozhodujú stranické grémiá. Zmena volebného systému je nevyhnutná, možnosť je viac. Politici sa však dobrovoľne nevzdajú systému, ktorý im dlhodobo zabezpečuje luxusný život. Občania však majú možnosť vytvoriť tlak na politikov aj po voľbách, aby sa ich požiadavkami zaoberali. Protestné akcie dokazujú, že to ide.

AKO BOLO, ČO BOLO

Dňa 23. marca 1939 vtrhli na východné Slovensko bez vypovedania vojny maďarské vojská. Prvá Slovenská republika mala pár dní. Jej armáda neexistovala. Útočníci predpokladali, že bez boja obsadia ďalšie územia. Omyl. Útok vyvolal vlnu vzdoru. Proti agresorom sa postavili aj tí, čo Slovenskej republike dovtedy neverili. Počas budovania komunizmu sa o obrane Slovenska v marci 1939 nehovorilo. Všetko, čo súviselo s prvou Slovenskou republikou, malo ostať čierne. Táto tendencia pokračovala u viacerých historikov aj po „nežnej revolúcii“ ostať zapadnuté prachom. S dramaturgom Štefanom Olhom a historikom Lacom Deákom sme pripravovali scenár pre televízny dokument. Vtedajšia programová šéfkou košíckého štúdia chcela projekt zlikvidovať pred nakrúcaním. Keď sme film Veľký poker alebo Malá vojna vďaka Olhovej tvrdohlavosti

dokončili, tak sa postarala o to, aby ho zaradili na največernejší vysielací čas. Neskôr v Bratislave vybavovala, aby ho o rok nereprízovali. V takejto situácii sme sa s Piťom (ako Olhu familiárne volali kamaráti) pustili do druhej časti, ktorá hovorila o maďarskom bombardovaní Spišskej Novej Vsi.

V uliciach mesta sme našli žijúcich svedkov. Jedni si spomenuli na pohreb obetí. Iný videl na vlastné oči zabitého Jozefa Hornu, ktorý mal mozog v čapici. Anton Kret videl slovenskú stíhačku, ktorá odštartovala proti maďarským bombardérom. Na kameru hovoril málokto. Prečo? Občania Spišskej Novej Vsi, ktorým maďarské bomby

zabili príbuzných, mali za socializmu problémy. Pamätník obetiam bombardovania, ktorý postavili na námestí pri kostole, po prevrate v roku 1948 zlikvidovali. Primátor nás usmernil na cintorín s tým, že tam dali tabuľu. Aj sme ju našli. Bola z čierneho mramoru. Nápis oznamoval, že ju venovali obetiam

toríne baliť, produkčný sa sklonil pod mramorovú dosku. Na jej rube stálo, že bývala náhrobným kameňom na hrobe Alexandra Kleingergera, ktorý umrel v roku 1937. Kameraman zliezol pod tabuľu a nasnímal nápis. Piťo zase bojoval za tento film ako lev. Zaujímalo ma, kde bral tú zaťatosť a odvahu. Vy-

že še holim! Bežal som za babkou: „Babko, babko, Mikloš me nechce povožiť na bicyklu.“ – „Vysraj še mu na taky bicigel!“ povedala babka. Tak som šiel. Po chvíli som bol nazad: „Babko uš!“ – „Co uš?“ opýtala sa babka. Víťazne som jej oznámil: „Uš som še mu vysral.“ Keď prababka vyšla von, na zadnej stopke vyblýskaného Miklošovho bicykla visel „gnotek“, ktorý tam Piťo urobil, ako povedala babka.“ Nebolo treba odvahy. Stačilo urobiť, čo sa povedalo. „Vieš, čo je u nás tá najväčšia sranda? Keď sa niekto pomýli a povie pravdu alebo urobí to, čo si myslí,“ zasmial sa Piťo. Mój kamarát zomrel v roku 2009.

V tom istom roku nemalo vedenie Slovenskej televízie odvahy odvyselať na okružle výrocie Malej vojny naše filmy. Namiesto toho odvysielali sedemminútový patvar, ktorý bez súhlasu autorov vystríhal z našich filmov a pod svojím menom uviedol Vladimír Seman.

Dvadsiateho tretieho marca si opäť pripomenieme výrocie Malej vojny... čo na to STV?

Odvaha Piťa Olhu

Peter VALO

bombardovania z 24. marca 1939. Kto hádzal bomby na mesto, sme sa nedozvedeli. Tak ako sa to nedozvieme na tabuliach, ktoré na južnom Slovensku venovali pamiatke povraždených Židov alebo nešťastníkov, ktorých príslušníci maďarských Šípových krížov povešali na košíckom námestí.

Keď košícký štáb začal na cin-

svetlil mi to po svojom. „Vieš, ako päťročný som býval u prababky na Soľnej Bani. Mamin brat Mikloš bol veľký športovec. Raz prišiel domov na bicykli. Prosil som ho: „Mikloš, Mikloš, povož me na bicyklu!“ – „Ale daj mi pokoj, ja nemám teraz času,“ odsekol Mikloš. Ja zase: „Mikloš, Mikloš, povož me na bicyklu!“ On odvrkol: „Ale daj mi pokoj, nevidíš,

Nevolme „gorily“

Tieto dni sa o našu priazeň mimoriadne intenzívne uchádzajú prapodivné bytosti. Dokonca aj tak, že začali blogovať. Internetové stránky sú doslova zahltené novými blogermi, ktorí sa ozývajú naozaj iba v tom už chronicky známom intervale – raz za štyri roky. „Píšem o mojich a vašich prioritách. O sile a slabosti. O odvahe a vytrvalosti. O dobrom živote pre 99 % ľudí na Slovensku.“

Tak sama seba predstavuje pisateľka Alena Dušatková. V povinnej rubrike, ktorá má poskytnúť stručnú charakteristiku o autorovi blogu, Dušatková ešte pridáva: „Som líderka občianskych kandidátov strany 99 % ... Úspešne som riadila vzdelávacie inštitúcie štátu a tretieho sektora. Viediem personálnu agentúru. Starám sa, aby ľudia dostali prácu a aby si ju udržali. Baví ma veci meniť k dobrému. Mój cieľ je spoločne poslať slovenské Gorily do stráženého hája.“ Nechajme bokom, že firmu pani Dušatkovej eviduje internetová stránka dlznik.sk. Naopak, venuje pozornosť tomuto jej vyjadreniu: „Ľudia nie sú hlúpi. Už dávno neveria farizejom, čo nám roky kážu uťahovať si opasky, aby si mohli nakradnúť viac a viac. Na nás ostatných kašľá a rehocú sa nám hneď prvý deň po voľbách. Idú sa teraz rozpučiť, len aby zabránili novým stranám dostať sa do parlamentu. Robia všetko preto, len aby umlčali hlas 99 % bežných ľudí.“

Možno vysloviť oprávnenú pochybnosť nad skutočnosťou, že 99 percent tých naozaj bežných ľudí má taký jednoduchý prístup k eurofondom, ako mala v minulosti pani líderka kandidátky Dušatková. Dokonca aj desiatky či stovky starostov obcí len povzdychnú, keď počujú slovo eurofondy. A hneď počítajú, koľko z rozpočtov obcí museli vynaložiť na to, aby v konečnom dôsledku nezískali nič. Pani Dušatkovú jej momentálne rodná strana vynáša do neba nasledujúcim posudkom: „Prejavila veľkú mieru občianskej statočnosti, keď ako riaditeľka bývalej Academie Istropolitany nepodľahla tlakom ministra školstva na netransparentné využívanie eurofondov.“ Redakcia SNN má k dispozícii zápis z auditu Európskej komisie, ktorý využívanie eurofondov zo strany pani Dušatkovej opisuje úplne inak. Auditorský tím totiž objavil aj zákazku, ktorú podpísala riaditeľka Dušatková sama so sebou. Podľa auditu zneli Dušatkovou podpísané zmluvy na čerpanie eurofondov na 152 tisíc korún mesačne za 80 odpracovaných hodín.

Celkovo podľa správy išlo o dve zmluvy, každá na 3,154 milióna korún. Zopakujme, podpísané pani riaditeľkou Dušatkovou s dodávateľkou pani Dušatkovou. „Musíme prísť voliť a vybrať si namiesto „goril“ ľudí so správnymi prioritami,“ vyzýva v závere svojho blogu Alena Dušatková, líderka 99 %. A naozaj sa nemýli. Musíme prísť voliť a vybrať si ľudí, ktorí štát a jeho občanov nepovažujú iba za dojnú kravu. (ib)

A zlodeji na Slovensku opäť kričia - chyťte zlodejov! Trpasličia morálka našej prítomnosti V.

Ivan BROŽÍK – Foto: Maroš M. BANČEJ

Pred dvomi týždňami vrazili kukláči do domu istého Ľubomíra A. Razia mala oficiálne za cieľ overiť podozrenia zo šírenia detskej pornografie. Tip na ňu a na pána A. prišiel naopak neoficiálne zo zahraničia. V poriadku. Možno iba náhodou bol pán Ľubomír A. riaditeľom kontrarozvedky SIS v čase, keď svojim odpočúvacím životom žila akcia Gorila.

Tým sa len potvrdzujú informácie SNN, podľa ktorých musí alebo musia existovať kópie, ak nie originál záznamu zvuku, z ktorého boli spracované prepisy s názvom Gorila a Gorila I. A na základe iných, súvisiacich udalostí a výrokov Gorilou dotknutých osôb a skutočností je tak isto zrejme, že ona samotná je jednoducho fakt. Prestali ju spochybňovať aktéri zo sveta politiky, svoju propravčovú ideologickú propagandistickú demagogiu do dna vyčerpali už aj ich žurnalistickí poskokovia či už ako snaživí jednotlivci alebo celé mediálne domy. A istá finančná skupina sa sústreďuje na to, aby sa nič nezverejňovalo a knižne nevydávalo. Pridala však zaujímavú novú taktiku – dosť často osvedčený protiútok.

■ PRESNE AKO ONI

Veľké ambície dostať sa do parlamentu má isté stranické zoskupenie bez straníckej centrály, zato však s obrovským kapitálovým krytím. Jeho volebným heslom je hlásanie teórie o tom, že oni sú takí ako my, teda bežní a slušní občania a že rozhodne nie sú ako to jedno percento, teda úplatní politickí grázi. Tragikomédiu však v rozpore so svojim volebným sloganom zohrali protestom pred sídlom finančnej skupiny, ktorá podľa vlastných vyjadrení štedro financovala ich dvojku na kandidátke. Občania, u nás neustále manipulatívne informovaní, sú vážne znepokojení tým, čo sa v súčasnosti odohráva v slovenskej politike. Ukazuje sa, že tí, ktorí prichádzajú do politiky s cieľom vymeniť „staré kádre“, nie

sú o nič lepší ako ich skúsenejší rivali, čo sa týka morálky a etiky. Práve naopak. Ich údajné snahy o „čistotu politického života“ a o „dôsledné prešetrenie korupčných kázny“ sú len zámenkou na získanie neobmedzenej moci v tomto štáte. Skutočné potreby občanov a celej krajiny zostávajú pritom na okraji záujmu novej politickej elity. Po Slovensku nám behajú gorilie deti a smerujú priamo do parlamentu.

■ ÚPLATKÁRSKE SMETISKO

Občania na námestiach žiadajú vyšetriť okolnosti brania a dávania úplatkov a vyplácania odmien za služby, zverejnené v spisoch Gorila. Cez organizátorov protestov však záhadne a nepochopiteľne nežiadajú orgány činné v trestnom konaní „dôkladne preveriť informácie, či sa významný muž slovenského zbrojárkeho priemyslu Ivan W. spolu so svojim otcom Pavlom a priateľom z podnikateľských kruhov a s vtedajším predsedom SDĽ Marekom B. skutočne snažil získať prostredníctvom Antona Ž. poslancov Národnej rady SR a ovplyvňovať prijímanie zákonov v parlamente. Za túto „službu“ mal Ž. vraj zinkasovať takmer 670 tisíc eur! O takých peniazoch môže 99 percent občanov hádam len snívať...“ (Z vyhlásenia ĽS-HZDS – pozn. red.) Je iba náhoda, že práve toto komusi akosi ušlo? V čom sa to odlišuje od Gorily? Odpoveďou je nasledujúca veta z citovaného vyhlásenia: „V skutočnosti ide o neukojenú a po moci bažiacu individuá, ktoré sa neštítia ani

tých najhorších praktík, ktoré tak verejne kritizujú.“

■ KÚZLO (NE)CHCENÉHO?

Organizátori protestov Gorila majú pomerne krátku historickú pamäť. Zrazu objavili problém vo volebnom systéme. Cez účastníkov protestov a v ich mene žiadajú zmeniť volebný systém do parlamentu tak, aby boli kandidáti nominovaní z jednotlivých okresov s tým, že voliči majú právo „tých svojich“ aj odvolať. V poriadku, ale to je „len“ znovuoživenie požiadavky ĽS-HZDS z minulosti. Organizátori protestov si pozývajú ako rečníka napríklad aj Zuzanu Wienk. Je to „občianska aktivistka“, bývalá šéfka spolitizovanej a v podstate samozvanej organizácie Aliancia Fair-Play. Až po vypuknutí aféry Gorila bola táto osoba schopná uznať, že dovtedy ňou a jej organizáciou doslova adorovaní politici a politické strany z pravej strany nášho politického spektra mohli spáchať čosi také odporné, ako Gorila opisuje. Čo robila a kde žila v rokoch 2005 – 2006? No a pozvánku od organizátorov pre Fedora Gála na vystúpenie na tribúne už vôbec nekomentujeme. Napokon, aj jemu samému to pár minút pred akciou prišlo asi krajne nevhodné. Problém, ktorý by si občania mali uvedomiť čo najskôr, spočíva predovšetkým v tom, že Gorila nemá byť štartérom výťahu k moci hocikoho, ale predovšetkým podnetom na odchod skorumpovaných politikov a finančníkov do žalára. A na smetisko slovenských dejín.

Je tristné, ak strana 99 % pracuje metódami jedného percenta

Nedovoľme im páchať dobro

Ján ČERNÝ - Karikatúra: Andrej MIŠANEK

„Netušili sme, že novodobí „demokratickí“ politici si zo štátu urobia doslova dojnú kravu. Politici, ich kamaráti a rozličné skupiny... rozkradli neuveriteľné peniaze. Dá sa odhadnúť, že cez politické prostredie do dnešných dní „vzniklo“ niekoľko desiatok miliárdov a stovky či tisíce miliónov! Politické strany sa v zásade zmenili na firmy... Mnohí z vás by sa asi čudovali, že keď im ide o biznis, tak neexistuje žiadna opozícia alebo koalícia, pretože v zákulisí sa „pokladníci“ vždy nejak dohodnú.“

99% + SOROS = 100%

S myšlienkou v úvode tohto článku sa v podstate dá súhlasiť. Sice nič nové nehovorí, ale budí obrovské sympatie. Dokonca môže priťahovať voličov k voľbám, lebo to je jej druhotný cieľ. Ten hlavný však nikto nevyvráti – pomôcť k moci a tým aj k prístupu k biznisu novo sa vytvorenej politickej skupine podnikateľov. Idealizmus o tom, že niekto chce nezištne páchať dobro, patrí do ríše rozprávok alebo do kategórie volebných sľubov, ktoré nikto nikdy nemyslel vážne. Autorom zvýrazneného textu je Pavol Pavlík, dvojka na kandidátke strany 99%.

■ SALTO PENTALE

Na sobotu 11. februára pripadal Medzinárodný deň chorých a trpiacich. Jedným z problémov slovenského zdravotníctva je neodškriepiteľne neúmerň vplyv finančných skupín. V mene „nás občanov“ sa preto strana pána Pavlíka, pardon, Ivana Weissu, rozhodla pred bratislavským sídlom Penty „vyjadriť nedôveru sprivatizovaniu zdravotníctva finančnou

skupinou Penta“ – citujeme z pozvánky. Aj by to rozhorčeného občana chytilo za srdce. „Spoločnosti Media One sme za poskytnuté služby vyplatili zhruba 9 miliónov korún (300 tisíc eur) v priebehu približne dvoch rokov,“ verejne oznámila Lea

REFLEXIA

Krčmáriková v mene Penty. Treba doplniť, že Mediu One vlastní práve Pavol Pavlík, v súčasnosti dvojka na kandidátke strany 99 %. Media One pracovala pre Pentu v rokoch 2004 a 2005. Mimochodom, bolo to aj v čase odpočívania bytu Zoltána Vargu, v ktorom sa podľa prepisu odposluchov malo udiat niekoľko mimoriadne zájímavých obchodov. Na jednej strane v nich mali vystupovať politici, na druhej strane mala byť obchodným partnerom istá finančná skupina. Pavol Pavlík sumu uvádzanú Pentou spochybnil – politici majú vždy problém s pamäťou, ak by sa malo preukázať niečo z ich minulosti – a spresnil odmenu od Penty na „nejakých 27 tisíc

eur“, bratku, štvrt' milióna korún. Tie museli byť tiež nadštandardné. Zo skúseností v reklamnom biznise totiž dobre vieme, že za reklamné služby či mediálne poradenstvo, prípadne mediálne Public relations kampane sa suma blížiacia sa desiatim miliónom platí iba výnimočne.

■ NADŠTANDARDNÁ ODMENA

To už by muselo ísť o kampaň s bilbordmi, reklamnými spotmi v rozhlase a v televízii, ako aj s inzerciou v printe. Popritom Media One nepatrí ani medzi prvých desať v rebríčku relevantných agentúr. A to ešte sám pán Pavlík verejne tvrdí, že „Penta bola klientom Media One nejaké tri mesiace“. Trochu to odporuje fakt, že ešte v čase napísania tohto článku bola na internetovej stránke medzi klientmi Media One stále aj Penta Investmens. Za čo teda mohla firma tri mesiace za sebou inkasovať po tri milióny? A prečo Penta tvrdí, že kontrakt trval dva roky a nie tri mesiace? V tejto súvislosti je asi len náhoda, že Pavol Pavlík vlastnil spis Gorila

a krátko po voľbách v roku 2010 ho ponúkol novému predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky Richardovi Sulíkovi. Ponúkol ho iba na čítanie? Alebo ako predmet obchodu? A keď už otázky, nebol ten spis alebo aspoň jeho prvá časť už predtým predmetom obchodu za spomínaných deväť miliónov?

■ TICHÉ ODSŤUPENIE

Nedávno oznámil odstúpenie z kandidátky 99% Jozef Krulčík. V minulosti bol členom dozornej rady Východoslovenskej energetiky (VSE). Do tejto funkcie ho dosadil exminister hospodárstva Jirko Malchárek, ktorého spis Gorila spomína v súvislosti s miliónovými províziami. Ako zistil denník Pravda, „aj keď Gorila nepresne uvádza jeho meno ako Jozef Kľučík, informácia o tom, že je zo Starej Ľubovne a je členom dozornej rady, sedí. Podľa dokumentu mal k tomuto miestu prísť vďaka tomu, že bol bratrancom Malchárkovej expriateľky. Spolujajteľ Penty v spise hovorí, že by od Krulčíka aj ďalších členov rady v súvislosti s privatizáciou zvyšného balíka akcií VSE „možno niečo potreboval“. V každom prípade je zaujímavá skutočnosť, že skupina Penta odmieta čokoľvek, s čím ju podľa médií spája spis Gorila. S jedinou výnimkou – ochotne potvrdila „odmenu“ pre pána Pavlíka z 99%. Že by len preto, že mecenáš tejto strany je cez zbrojársky priemysel viac blížšie ku konkurencii s menom J&T GROUP?

Medzinárodnému súdному dvoru v Haagu predsedá Slovák JUDr. Peter Tomka

Profesor J. Binder exkluzívne o historickom úspechu

Dušan D. KERNÝ

• **Spor o Gabčíkovo – Nagymaros. Stavba je spojená s vaším menom, medzinárodná obhajoba s menom P. Tomku. Nie je to akoby neprávom zabudnutá minulosť?**

Takmer dvadsať rokov i v ľudskom chápaní je vek začínajúcej dospelosti. Môžeme konštatovať, že Vodné dielo Gabčíkovo (VDG) i bez dolného stupňa je dielom, ktoré spĺňa interdisciplinárne požiadavky v rámci solidárneho tisícročia – technicky, ekonomicky i ekologicky – o čom sa na vlastné oči mohli presvedčiť aj pätnásť sudcovia rozhodujúci spor medzi Slovenskom a Maďarskom pri návšteve VDG. Skutočný vplyv vodného diela na prírodu je podľa očakávania priaznivý. Vodné dielo sa splatilo; v rámci solidárneho financovania sa postavilo i VD Žilina. Bezpečne previedlo povodne. Vodnú elektrárňu Gabčíkovo, ktorá vytvára finančný prínos diela, prevádzkuje však za nevýhodných podmienok pre Slovensko majoritný zahraničný majiteľ slovenskej energetiky. Medzinárodný súdny dvor v Haagu rozhodol v troch bodoch v prospech Slovenska, v jednom bode neuznal právo Slovensku využívať vodné dielo. V čase určenom na implementáciu (uskutočnenie, dodržanie záväzku) rozsudku sa vyjednávacím tímom podarilo parafovať Rámcovú dohodu, akceptovateľnú obomi stranami. Po zmene politických garnitúr v roku 1998 otázka implementácie rozsudku stagnuje, prebiehajú rozhovory bez konkrétnych záverov.

• **Od naplnenia dunajských priehradných zdrží uplynie o niekoľko mesiacov 20 rokov. Je to dostatočne dlhý čas na vyhodnotenie tendencií a trendov dlhodobého vývoja prírody okolo Vodného diela Gabčíkovo. Určite ich vnímate so zadosťučinením.**

Teraz by už malo byť jasné každému, kto je ochotný prijať pravdu, že katastrofické predpovede odporcov výstavby SVD boli politicky motivované. Ich šíriteľa sa spoliehali, že sa ich odporúčania zbúrajú dielo pred dokončením prijímú, takže falošnosť ich predpovedí by nikdy nemohla byť odhalená! Okrem obrovských ekonomických škôd spôsobených najmä Slovensku – ak by opustilo vodné dielo, pri realizovaní ktorého najviac pokročilo – by vzápätí nasledovali významné ekologické škody na oboch stranách Dunaja. Bez jeho vybudovania a bez existencie dnešného stavu s funkčným Vodným dielom Gabčíkovo by sme sa museli starať o protipovodňovú ochranu Žitného ostrova, o zabezpečenie plavby od Bratislavy po Palkovičovo a bezmocne by sme sa pozerali na vyschnuté dunajské ramená a nežiaduce premeny – hynutie lužného i komerčného lesa, hlboko zaklesnuté hladiny podzemných vôd na hornej časti Žitného ostrova a Szigetközú so všetkými následkami na prírodu, lesy i poľnohospodársku výrobu.

• **Akú úlohu zohrávajú slovenskí a maďarskí politici pri naplňaní verdiktu haagskeho súdu?**

Po výmene vládnej moci v roku

1998 v Maďarsku vláda Viktora Orbána zmietla zo stola výsledky predchádzajúcich intenzívnych rokovaní a počas pomerne dlhého prerušenia ďalších rokovaní zvažovala budúcu rokovaciu a mediálnu taktiku. Maďarskí politici sa netajili nádejou, že po parlamentných voľbách v SR, v ktorých „medzinárodné demokratické sily“ zabezpečia účasť SMK vo vláde, nová vláda – za prispenia „maďarskej výsadky“ vo vláde SR – bez väčších diskusií prijme podmienky novej vládnej garnitúry V. Orbána, ktorú SMK otvorene podporovala. Vláda M. Dzurindu však zrejme usúdila, že takéto riešenie by natoľko oslabilo ich pozíciu (lebo stanovisko SR v spore o SVD Gabčíkovo – Nagymaros malo veľkú podporu vo verejnej mienke v SR a neodôvodnený ústup by nepochybne vyvolal negatívnu reakciu verejnosti), že by neboli vstave plniť ekonomické direktívy silnejšieho zahraničného „sponzora“, pomocou ktorého sa zmocnili vlády. Veď voľby v roku 1998 jasne vyhralo HZDS! Preto vláda M. Dzurindu akceptovala maďarskú taktiku prietahov, t. j. nekonečných rokovaní s nulovým výsledkom. Reprezentantom MR bolo jasné, že nemajú obhájiť argumenty na revíziu jednotlivých bodov Rámcovej dohody, preto sa rozhodli zavaliť rokovacieho partnera rozsiahlym materiálom, ktorý prezentoval „komplexnú maďarskú predstavu o splnení Rozsudku Medzinárodného súdneho dvora (MSD)“ založenú na názore, že MSD svojím rozsudkom zo septembra 1997 (tým,

že výslovne neprikázal MR vybudovať Nagymaros) rozhodol vlastne, že MR nie je povinná vybudovať Nagymaros ani iný dolný stupeň. Takýto postup jednak vylúčil diskusie o detailoch, ktoré by MR nebola schopná obhájiť, jednak dostal slovenskú stranu do defenzívy, pričom maďarská strana získavala „mediálne body“ bifagovaním SR, že je neústupná, neústretová a dogmatická – trvajúc na „doslovnom“ splnení Zmluvy 1977, ktorej platnosť MSD potvrdil.

• **Začiatkom septembra 1998, ešte pred parlamentnými voľbami v SR, požiadal vtedajší agent SR P. Tomka MSD v Haagu o vynesenie dodatočného rozsudku...**

Po zmene vlády na Slovensku koncom novembra 1998 rokovali vládne delegácie v Bratislave už v novom zložení a v decembri MZV MR zaslalo do Haagu stanovisko k podaniu slovenskej strany zo septembra. Následne maďarská strana ohlásila, že pripravuje návrh komplexného riešenia – svoju predstavu „splnenia Rozsudku bez splnenia Zmluvy '77“. V polovici decembra 1990 poslali z Budapešti list s otázkami, ktoré treba riešiť. Tým sa stalo podanie slovenskej strany bezpredmetné. Naše vládne kabinety pristúpili na tento spôsob rokovania a po štrnástich rokoch môžeme konštatovať, že sa zmáril čas a že sme v implementácii Rozsudku MSD vôbec nepokročili – naopak, od jeho splnenia sme ďalej, ako sme boli vo februári 1998. Foto: MSD Haag

Autor - trójsky kôň

V mediálnom ošiali, ktorý spre-vádzal prvé protesty proti Gorile a s tým súvisiace zhromaždenia občanov najprv v Bratislave a potom aj v ostatných slovenských mestách, takmer zanikli iné protesty. Boli to protestné zhromaždenia prevažne mladých ľudí proti medzinárodnej obchodnej dohode zvanaj ACTA, ktorú sa Európska únia takmer potajomky pokúšala ratifikovať vo svojich členských krajinách. Väčšina bežných našincov má predstavu, že ide o voľajaké opatrenie proti internetovému pirátom. Proti nezodpovedným jednotlivcom, ktorí „kradnú“ cudzie duševné vlastníctvo. Pravda je však diametrálne odlišná. ACTA sú predovšetkým plazivým útokom proti slobode jednotlivca.

Ako autor by som mal stáť na strane navrhovateľov z Európskej únie, keďže keď si niekto stiahne pesničky s mojim textom, pravdepodobne si nekúpi CD. Takisto pirátska kópia knihy v elektronickej podobe v čítačke kníh znamená, že si zrejme knihu do kamenného knihkupectva kúpiť nepôjde. Zdanlivo ušľachtilé argumenty však dostávajú povážlivú trhlínu, keď sa bližšie pozrieme na princíp obchodu s elektronickou formou autorských diel. Mamutie spoločnosti so snahou o maximalizáciu zisku určujú cenu za stiahnutie diela z internetu v často nadhodnotenej výške. Napríklad siet' internetových obchodov firmy Apple po nedávnej tragickej smrti americkej speváčky Whitney Houston v priebehu dvanástich hodín zdvihla ceny za stiahnutie jej najúspešnejšieho albumu o tri doláre! Na druhej strane mnohé menšie nezávislé nahrávacie spoločnosti či knižné vydavateľstvá, a veľa ráz aj samotní autori, čoraz častejšie ponúkajú neraz veľmi kvalitné diela na stiahnutie cez internet zadarmo. Je preto jasné, že cesta, ako obmedziť nelegálne sťahovanie súborov chránených autorskými zákonmi existuje. Samotná dohoda ACTA však smeruje k niečomu inému. Už len jej takmer utajený vznik a podozrivé čachre okolo jej implementácie do celej EÚ nútia každého používateľa internetu spozornieť. Po novom by totiž vďaka „gumeným“ ustanoveniam tejto dohody mohli colníci kontrolovať obsah vašich elektronických zariadení, laptopom počnúc cez MP3 prehrávač až po mobilný telefón či tablet. Dôkazné bremeno či ten-ktorý film, skladba alebo program je nadobudnutý legálnou cestou by bolo na používateľovi a korunou všetkého je možnosť pokuty často v nezmyselne astronomických výškach. Čerešničkou na torte je však skrytý zámysel prinútiť správcov serverov, aby kontrolovali obsah stránok, stránok a elektronickej pošty svojich klientov a zistené porušenia ACTA hlásili príslušným inštitúciám. Tu nejde len o flagrantly porušenie súkromia, ale aj o možnosť poľahky zdiskreditovať akúkoľvek nepohodlnú osobu. A tam sa už končí zdanlivá ochrana autorských práv a začína orwelovsky temná vízia (nielen) elektronickej totality.

Maroš M. BANČEJ

Blížia sa prijímačky na vysoké školy a mnohí sa pýtajú, načo je nám toľko univerzít?

Katedry ovládla kvantita na úkor kvality

Ludovít KUSAL - Foto: Emil SEMANCO

Už je tu opäť čas, keď sa rodičia maturantov alebo v minulosti neúspešných uchádzačov o vysokoškolské štúdium, ale aj samotní či samostatnejší absolventi stredných škôl rozhodujú o svojom ďalšom štúdiu a príprave na budúce povolania. Koniec februára je termínom, keď väčšina vysokých škôl prijíma prihlášky na štúdium. Či prijímacie konanie dopadne pre záujemcov tak alebo onak, jedno je už vopred isté – počet škôl, z ktorých si potenciálni vysokoškolskí môžu vybrať, je opäť o niečo bohatší. Žiada sa dodať, že až priveľmi...

Dvadsať verejných, dvanásť súkromných, štyri štátne a štyri zahraničné vysoké školy – to je aktuálna ponuka vysokých škôl. O rok môže byť ešte širšia. Nejaká regulácia počtu, potrieb a zamerania VŠ zo strany štátu tu žiaľ dlhodobejšie neexistuje – len za posledný rok pribudli ďalšie dve súkromné vysoké školy. Načo v našom hlavnom meste vznikla ďalšia škola, ktorá bude pripravovať študentov v odbore marketingová komunikácia, nevedno. Ani odbor mediálna komunikácia nezaváňa originalitou a prísľubom reálneho uplatnenia absolventov v praxi.

■ NEHLADÍME NA OSOĤ

Zastavme sa najprv pri kvalite. Zatiaľ ani jedna zo súkromných vysokých škôl úspešne nebuduje v hodnoteniach univerzít na základe kvality. Popredné miesta stále obsadzujú tie isté verejné vysoké školy – Univerzita Komenského, Ekonomická univerzita alebo STU v Bratislave. Naše univer-

zity sa vo svetových rebríčkoch renomovaných akademických inštitúcií vôbec neobjavujú. Minister E. Jurzyca sa však toho, že je u nás veľa vysokých škôl, neobáva. Pomáha si pritom štatistikou. Podľa nej má Slovensko v Európskej únii najnižší podiel nezamestnaných absolventov vysokých škôl na celkovej nezamestnanosti v štáte. „To znamená, že vysoká škola na Slovensku spomedzi všetkých týchto krajín najviac chráni človeka pred nezamestnanosťou,“ povedal nedávno. Zároveň však pripúšťa, že aj vo vysokom školstve sú rezervy. Podľa jeho slov treba zvyšovať ich úroveň, vysoké školy „napájať“ na prax podľa jednotlivých škôl aj odborov. Minister Jurzyca vyzval, že ak niekto pozná lepšiu metódu ako harmonizovať potreby trhu práce s tým, čo robia školy, nech ju predloží verejnosti.

■ ABSOLVENTI BEZ ŠANCE

Prechod na trhové hospodárstvo

zásadne zmenil situáciu vo všetkých segmentoch trhu práce. Dnes už nestačí, aby vysoké školy vychovávali špecialistov bez znalostí širších súvislostí. Absolvent je vlastne bez šance, ak počas štúdia nepracoval v danom odbore. Ale sú tu ďalšie momenty, ktoré vzbudzujú otázky. Napríklad: má naša spoločnosť jasno v tom, čo je úlohou účastníkov vzdelávacieho procesu – vysokých škôl, legislatívnych orgánov, akreditačnej komisie a verejnosti?

Nemáme len priveľa vysokých škôl – máme aj priveľa zvláštnych, dnešných potreby trhu práce nereflektujúcich študijných programov s nezmyselnými vysokými počtami študujúcich. Spomínali sme už marketingovú či mediálnu komunikáciu. Ďalším „preparovaným“ odborom je napríklad politológia – dá sa študovať pomaly v každom krajskom meste, v Bratislave dokonca na viacerých školách. Skúste si niekedy na portáli profesia.sk, porátať, koľko politológov potrebujú zamestnávateľia. Je to jednociferné číslo! Časť študentov sa bude musieť rekvifikovať, ďalšia zostane bez práce a niektorí politológovia musia robiť niečo úplne iné – napríklad predávať jablká...

■ STRANIČKE NÁVODY

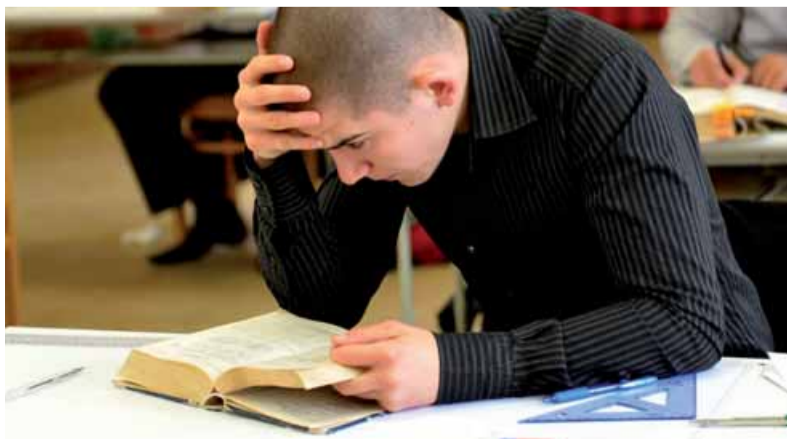
Zaujímalo nás, ako na danú problematiku nazerajú naše politické strany. Prezreli sme ich volebné programy; z relevantných strán sa k téme konkrétne vyjadril napríklad zrejmy volebný víťaz strana Smer-SD. Podľa neho je veľkým problémom „pretrvávajúci stav pokračujúceho kvantitatívneho a neefektívneho rozvoja, ktorý nie je adekvátne sprevádzaný potrebnou

kvalifikačnou štruktúrou učiteľov, a tým negatívne ovplyvňuje kvalitu absolventov. Podporíme diferenciáciu vysokého školstva podľa kvality a efektívnosti výsledkov vo vzdelávaní, vo vedeckom výskume a v prepojení na spoločensko-hospodársku potrebu“, uvádza sa vo volebnom programe Smeru-SD. Konkrétne kroky, ako to dosiahnuť, v programe nie sú. Sú to volebné tézy budúceho vedenia ministerstva školstva. Upokojuje však aspoň to, že strana, ktorá bude možno vládnuť sama, si alarmujúci stav vo vzdelávaní uvedomuje.

■ REBRÍČKY NA ÚVAHU

Presne pred rokom ministerstvo školstva zverejnilo štatistiku, v ktorej rozoberalo vzťah počtu absolventov vysokých škôl a nezamestnaných v danom odbore. Percentuálne zastúpenie nezamestnaných absolventov vygenerovalo toto poradie: 1. ekonomika, služby a obchod, 2. poľnohospodársko-lesnícke vedy, 3. ochrana životného prostredia, 4. filozofické vedy, 5. pedagogické vedy, 6. vedy o telesnej kultúre, 7. strojárstvo, 8. biologické vedy, 9. rozvoj viedka, 10. ekonomické vedy. Na opačnom, teda na tom lepšom konci z hľadiska percent uplatnenia sa absolventov v praxi skončili architektúra, farmácia, umelecko-remeselná výroba a geologické vedy.

Rodičia a ich maturujúce deti, budúci vysokoškolskí, by si mali tieto tabuľky na stránkach MŠ SR pozorne prezrieť a zvažovať všetky pre a proti ešte predtým, ako sa rozhodnú, kam ďalej? Kde pošlú svoju prihlášku na vysokú školu. Všetko je na webe...

Profesorka M. GBÚROVÁ: „Mala som šťastie hlasovať za zvrchovanosť Slovenskej republiky.“

V politike chýbajú mravnosť, slušnosť, korektnosť

Medzi politológmi nie je veľa žien. Prof. PhDr. Marcela GBÚROVÁ, CSc., (1954) je viac známa ako poslankyňa NR SR než politologička, hoci na svojom konte má diela európskeho významu. V súčasnosti je vedúcou Katedry politológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Pochádza z Čiernej Lehoty v okrese Rožňava, vyštudovala históriu a filozofiu na Filozofickej fakulte v Prešove. Je členkou pracovnej skupiny akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády SR, podpredsedníčkou Správnej rady Slovenského národného strediska pre ľudské práva, členkou Rady vlády SR pre národnosť a členkou Kurikulárnej rady MŠ SR. Výskumne sa orientuje na otázky národnej a občianskej identity a medzietnickej komunikácie, na problematiku ľudských a občianskych práv, politického systému Slovenskej republiky, na dejiny slovenského politického myslenia a aktuálne témy politického života v Slovenskej republike. Širšiu verejnosť zaujala publikáciou Jazyk v politike, politika v jazyku. Dlhodobo zastrešuje vedecko-výskumné podujatie Prešovské politologické dni, ktoré je dobre známe odborným špecializovaným pracoviskám na túto problematiku na Slovensku i v zahraničí.

Zhovárala sa Eva ZELENAYOVÁ - Foto: Ladislav LESAY

• **Ste profesorkou v odbore politológia. Politike na teoretickej úrovni sa venujete aj v iných oblastiach činnosti. Ako vašu prácu ovplyvnila skutočnosť, že ste boli aj reálnou političkou, poslankyňou NR SR?**

Dopriala by som každému politológovi prejsť školou reálnej politiky, pretože len v nej možno overiť teoretické princípy fungovania politického systému. Mala som to šťastie, že do slovenského parlamentu som sa dostala v čase, keď sa premieňal prednovembrový politický systém na jeho demokratickú platformu. Navyše som bola priamym účastníkom, ako poslankyňa vtedajšej SNR, udalostí, ktoré viedli k vzniku Slovenskej republiky v SNR. Dobré si spomínam aj na historické hlasovanie poslancov SNR za vznik samostatného štátneho útvaru, osobitne na chvíľu vnútorného sústredenia, keď som nahlas do mikrofónu povedala hlasujem za zvrchovanosť Slovenskej republiky. Poslanecká činnosť ma zorientovala nielen v technológii tvorby zákonných noriem, ale najmä v tom, ako do ich tvorby vstupujú stranícko-politické záujmy. Na základe týchto skúseností viem odhadnúť mieru vstupu týchto záujmov do schválených zákonov. Viem niečo o súvislostiach medzi ich legalitou a legitimitou. Slovom, politická skúsenosť, ktorú mám za sebou, som pretavila do svojich akademických povinností, medzi ktoré rátam publikačné aktivity a pravidelný kontakt so študentmi politológie. Prednášam teóriu demokracie. Jej základnou tézou je, že demokracia je ustavičný zápas medzi tým, aké to je a aké by to mohlo byť. Z tohto pohľadu ma znepokojuje aktuálna politická situácia a stav demokracie nielen na Slovensku.

• **Na Slovensku jestvuje fenomén, aký azda nenájdeme nikde vo svete – odmietanie existencie vlastného štátu. Čo myslíte, prečo?**

Odmietanie, resp. problematizovanie nového štátu bolo javom, ktorý som si nevedela v čase vzniku Slovenskej republiky celkom vysvetliť. Prijala som tento postoj u tých občanov, ktorí sa ťažko vzdávali svojej československej štátnej identity, ale aj u tých, ktorí mali obavy z toho, či slovenská politická reprezentácia bude postupovať podobnou tranzitnou cestou k demokracii a trhovej ekonomike ako česká politická reprezentácia. A tiež či vytvorí podmienky pre rozvoj

individuálneho a skupinového identifikačného pluralizmu. Je paradoxné, že v priebehu času tí politici, ktorí radikálne odmietali samostatnosť Slovenskej republiky, stali sa jej dominantnými politickými činiteľmi alebo ju reprezentujú v diplomatických službách či v dôležitých medzinárodných inštitúciách. Naopak, mnohí z tých politikov, ktorí boli dovŕšovateľmi národno-identifikačného zápasu za štátnu samostatnosť, sú dnes už len pozorovateľmi politického diania. V súčasnosti sa tendencie odmietať Slovenskú republiku prejavujú najmä v tej časti stranického prostredia, ktorá si založila svoju politickú živnosť na rehabilitovaní historických tráum a na šovinizme. Som presvedčená, že väčšina občanov na Slovensku vníma Slovenskú republiku ako svoju domovinu, ako priestor, v ktorom chce žiť.

• **Ako hodnotíte politický systém na Slovensku po roku 1989?**

Ako postupné nastoľovanie partokratických pravidiel, ktoré sú otvorené ďalším spoločenským neduhom – lobokracii a mediokracii. Inak povedané, partos sa rozvinul na úkor demokracie. Tento stav demokracie má aj svoje pragmatické dôsledky: nie odbornosť, občianska statočnosť a charakter človeka, ale členstvo vo vládnej strane, prípadne členstvo vo vplyvnej finančnej skupine prepojenej na vládne politické systémy boli a, žiaľ, sú vstupenkami na výhodné či lukratívne pracovné pozície. Uvedený politický trend na Slovensku problematizuje základné hodnoty, na ktorých stojí demokracia. Myslím si, že každému súdnu slovenskému občanovi je zjavné, že dosiahnuť v podmienkach terajšieho nastavenia politického systému ideál lincolnovského demokratizmu (demokracia je vláda ľudu, prostredníctvom ľudu, v prospech ľudu) bude veľmi komplikované, ba priam nemožné.

• **Ktoré oblasti spoločenského života nemáme zvládnuté a prečo?**

Slovenská spoločnosť mala po roku 1989 pred sebou dva na seba naväzujúce transformačné ciele. Po prvé, dosiahnuť vyrovnanosť transformácie občianskeho a politického občianstva na úroveň sociálneho občianstva. Po druhé, rozvinúť občiansky potenciál slovenských obyvateľov na úroveň moderných európskych štandardov. Tieto ciele predpo-

kladali nastavenie vládnych priorít požadovaným smerom. Akú situáciu pozorujeme dnes? Priorizujú sa oblasti politických a občianskych práv, zanedbáva sa sociálny rozmer občianstva. Sme teda svedkami atypickej tranzitívnej situácie: namiesto smerovania k modernému občianstvu, ktoré predpokladá rovnomernú transformáciu vo všetkých troch úrovniach občianstva, máme do činenia s kultiváciou dvoch rovín, presne v obrátenom garde ako v predtransformačnom období. Tento negatívny trend možno registrovať najmä na extrémnych nerovnostiach v slovenskej spoločnosti. Konkrétne v sociálno-ekonomickú úroveň regiónov, na trhu práce z pohľadu mužov a žien, na nerovnostiach príjmovej, majetkovej a statusovej povahy, na nerovnostiach v spotrebe hmotných a nehmotných statkov, ale aj v nerovnostiach v prístupe k vzdelaniu a i. Ak si uvedomíme, že ani v politickej a občianskej dimenzii občianstva sme nepokročili výrazne dopredu, tak možno povedať, že v transformácii slovenskej spoločnosti po roku 1989 máme stále veľké deficity.

• **Ak sa pozrieme na ponovembrovú politickú elitu, tak sotva v nej nájdeme obeť komunistického režimu či ich potomkov. Je to spravodlivé?**

Myslím si, že politické systémy chorejú na nedostatok mravnosti, slušnosti, korektnosti... Po roku 1989 sme mali pocit, že v demokratickom systéme, ktorý sme si zvolili, táto choroba vymizne a my budeme ľudsky a občiansky zdravší. Žiaľ, nestalo sa to. Ponovembrová elita zabudla, ako ste naznačili v otázke, na tých, čo mali pred novembrom dostatok vnútornej mravnej sily postaviť sa proti rozličným prejavom komunistickej politickej moci. Neviem, či je to spravodlivé, ale určite je to chyba ponovembrových politikov, ktorí mohli aj pomocou týchto ľudí nastoliť nové pravidlá politickej kultúry, do politiky vniesť viac mravnosti, slušnosti, korektnosti...

• **Venujete sa otázkam národnej a občianskej identity. Napísali ste knižku Politika v jazyku, jazyk v politike. Je samozrejmosťou spojenie jazyk – politika aj v iných štátoch Európy?**

Európsky integračný proces prináša napätie medzi národnou a európskou identitou, medzi národnými jazykmi a jazykmi medzinárodnej komunikácie

v Európe. Nemožno sa podľa mňa spoliehať iba na „samočistiaci“ mechanizmus národného jazyka, aj keď treba zdôrazniť, že doteraz sa vždy vedel vyrovnávať so všetkými spoločenskými a s technickými zmenami a nástrahami, s agresívnymi politickými vplyvmi a so závažnými spoločensko-historickými udalosťami. Dnešná situácia globálnej komunikácie je nová v tom, že vyspelá počítačová technika a elektronické médiá vedú k ochudobňovaniu a splošňovaniu nielen slovenčiny, ale napríklad aj anglického jazyka, ktorý sa považuje za hlavného favorita na svetový jazyk. Jazyková politika väčšiny európskych štátov, ktoré sú členmi Európskej únie, nie je zďaleka nastavená na uvedený typ inštitucionálneho usporiadania Únie. Skôr naopak. Nateraz je zameraná na aktívnu a pasívnu ochranu svojho štátneho jazyka, pričom v rámci plnenia medzinárodných dokumentov o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, jazykovým menšinám ochraňuje aj regionálne a menšinové jazyky na svojom území. Myslím si, že trend ochrany štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín na Slovensku nie je uspokojivý, v mnohom odráža v tejto oblasti programové ciele doterajších vládnych zoskupení.

• **Čo vás vyrušuje v slovenskej politike?**

V prvom rade partokratické a lobokratické tendencie, ktoré sa najnovšie ukázali v plnej nahote v kauze Gorila. Nazdávam sa, že javy nekontrolovaného prerastania politiky a biznisu, ktoré, žiaľ, sú globálnym problémom a netýkajú sa len Slovenskej republiky, nerobia dobré meno politike ako

takej. Nie je náhodné, že občania dávajú politike rozličné nepekne prívlastky. Svoje rozhorčenie z politiky a politikov vyjadrujú nízkou účasťou na referendách, vo voľbách, zakladaním nových politických strán alebo rozličnými formami protestov. Ak politici neurobia zásadnú sebareflexiu svojej činnosti, ak nezreformujú pravidlá parlamentného politického systému, neozdravia stranickú prácu a nevzdajú sa egoisticko-mocenských ambícií, slovenskú politiku čaká, podľa mňa, očistný kúpeľ. Mravný, hodnotový, vzťahový, personálny a generačný.

• **Je slovenská spoločnosť schopná chápať širšie súvislosti politiky a rozhodovať sa na prospech celku?**

Myslím si, že v tomto smere má slovenská spoločnosť veľa deficitov. Veľa pozitívneho v príprave na nový globálnejší rozmer politiky a hľadanie vzťahu medzi globálnou a lokálnou, nadnárodnou a národnou politikou môžu urobiť viacerí aktéri: škola, rodina, tretí sektor, kultúrne inštitúcie. A napokon samotní politici svojim osobným príkladom slušného správania sa a profesionálnym prístupom k funkciám, ktoré vykonávajú.

• **Európska únia neuznáva strany na etnickom princípe. Lenže národné strany nie sú ničím výnimočným v štátoch Európskej únie. Ich význam rastie s príchodom emigrantov z cudzích kultúrnych spoločností. Ako vidíte ďalší vývoj v Európe z hľadiska multikulturalizmu a národných politických strán?**

Európska únia je založená na princípe jednoty v rôznosti.

Z toho vyplýva, že realizačný priestor v nej môžu mať aj politické strany na etnickom princípe. Ich význam bude adekvátny inštitucionálnej profilácii Európskej únie. Ak by sa naplnil scenár jednotného európskeho štátu, potom by národné strany mali oveľa dôstojnejšie miesto v straneckej štruktúre, ako je to dnes. Z pohľadu idey multikulturalizmu, ktorá dominovala nie tak dávno medzi časťou európskych intelektuálov, boli etnické strany neprijateľným prvkom na politickej scéne Európy. Dnes je zjavné, že idea multikulturalizmu, ako to nedávno potvrdila aj nemecká kancelárka Merkelová, stratila svoju opodstatnenosť, pretože ju odmietla reálna spoločenská prax v jednotlivých štátoch Európskej únie.

• **V poslednom čase sa stretávame s názormi, že Slovensko za vstup do EÚ zaplatilo vysokú cenu. Malo Slovensko šancu rozhodovať sa inak?**

Myslím si, že legislatívna a politická situácia v Európskej únii je nastavená tak, že malé štáty, akým je aj Slovenská republika, nemajú väčšie šance robiť autentickú zahraničnú, ale ani domácu politiku. Dôkazom je nevydarený pokus jednej vládnej politickej strany o presadenie vlastného názoru na riešenie problematiky eurovalu.

• **Môže hospodárska kríza spôsobiť skrat celého systému, respektíve zánik liberálnej demokracie?**

Napriek súčasnej hospodárskej kríze pozorujeme značný nárast nepomeru medzi vzrastajúcimi ziskami súkromných korporácií a klesajúcimi príjmami ich zamestnancov nielen v štátoch Európskej únie, ale v celom svete. Táto skutočnosť jasne ukazuje, že princípy súčasného trhového kapitalizmu, nad ktorými drží ochrannú ruku neoliberalná ideológia, nie sú dobrým riešením pri tvorbe vyváženej distribúcie bohatstva a majetku vo svete. Ukazuje sa, že nerovnosť distribúcie príjmov je jednou z hlavných príčin terajšej krízy, ale súčasne aj jedným z potenciálnych zdrojov budúcich problémov v politickej, sociálnej a hospodársko-ekonomickej rovine. Neoliberalný kapitalizmus je zjavne v hlbokkej kríze. Poprední svetoví ekonómovia a politici hľadajú východisko z tejto krízy. Uvedomujú si, že ak sa to nepodarí, globálnu ekonomiku čakajú sociálne nepokoje,

vzrast nacionalizmu a ďalšie negatívne sociálne javy. Na nedávnom svetovom ekonomickom fóre v Davose naznačil zakladateľ tejto prestížnej inštitúcie Klaus Schwab jednu z možných zmien z doterajšieho kurzu prepojenosti politickej moci a biznisu. Táto zmena by mala spočívať v tzv. talentizme predpokladajúcim vyzdvihnutie kreativity pracovnej sily a morálky v politike a vo verejnom živote.

• **Pre krízu sa na Slovensku rozpadla vláda, hoci ideologické zameranie strán vládnej koalície bolo vážnou prekážkou už pri jej vzniku. Je vôbec hodnotová základňa strán určujúca pre vznik vládnych koalícií?**

Politika na Slovensku je nateraz viac o mocensko-straníckych ako hodnotových spojeniach. Najbližšie parlamentné voľby ukážu, či táto situácia je trvalejším javom alebo je tu predpoklad zmeny. Nazdávam sa, že ozdravenie slovenskej spoločnosti sa týka rovnako občanov ako politikov. Tí prví by sa mali presadiť svojím aktívnym občianstvom a politici serióznou prácou na prospech celej spoločnosti.

• **Sú súčasné politické strany na Slovensku schopné zabezpečiť stabilitu štátu a životnej úrovne obyvateľstva aj po voľbách?**

Moderný stranícky systém predpokladá dosiahnutie želaného stupňa modernosti vnútrostraníckej a medzistraníckej politiky. Ambiciózne politické strany, ktoré chcú dosiahnuť želaný stupeň modernosti, porovnateľný s modernými európskymi stranickými subjektmi, musia v prvom rade nastaviť vysoké mravné a profesionálne kritériá na úrovni personálnej politiky. Súčasne vytvoríť primeraný priestor na komunikáciu s odbornou komunitou na univerzitách a vedeckých inštitúciách doma a v zahraničí. Vytvorenie tohto priestoru súvisí najmä s prípravou straníckych dokumentov strategicko-taktického a prakticko-realizačného charakteru. Výsledkom uvedenej komunikačnej stratégie by malo byť, okrem iného, vyzdvihnutie vedomia politickej zodpovednosti za riešenie vecí verejných. To je podmienkou získavania dôveryhodnosti strany vo verejnom živote. Keď sa tento modernizačný trend aspoň sčasti podarí po voľbách dosiahnuť, je predpoklad, že veci verejné sa podarí riešiť pozitívnym smerom.

Aký je stav dlhoročného spolunažívania Čechov a Slovákov Za Moravou slovenské knihy nečítajú

Ján SMOLEC - Foto: Emil SEMANCO

Prednedávnom v jednom bratislavskom denníku, zámerne ho nenazývam slovenským, lebo občas zanôti aj na protislovenskú nôtu, uverejnili článok, ako sa na Slovensku po rozdelení čítajú české knihy a v Čechách slovenské. Na Slovensku sa knihy vytlačené v češtine vo veľkom kupujú a čítajú. V Čechách sa slovenské knihy nečítali. Tak to bolo odjakživa.

Pokiaľ ide o češtinu, starší Slováci ani nevedia, kde sa ju naučili. Poniektorí v Čechách vojenčili, iní tam pracovali. Ostatní sa s ňou aj na Slovensku stretávali prakticky na každom kroku. Slováci nemajú nijaké problémy češtinu používať i čítať. Treba uznať, že čeština je pokiaľ ide trebárs o humorné výrazy oveľa bohatšia ako slovenčina, má takpovediac svoj šmrnc. Zistíme to, keď si prečítame Svejka v slovenčine a v češtine. Aj to je dôvod, prečo sa u nás dvadsať rokov po rozdelení v takej miere kupujú české knihy, si kupujú a čítajú aj mladí Slováci. Čeština im nerobí nijaké problémy. Rozumejú jej, lebo ju od narodenia počujú. Nie od rodičov, osvojili si ju najmä z televíznych obrazoviek a z rozhlasových prijímačov. Keď chceli pozerat alebo počúvať rozprávky, mohli si vybrať iba medzi českou televíziou rozprávkou alebo zahraničnou, dabovanou do češtiny. Reč našich susedov spoza Moravy si mladí vo veľkej miere osvojujú aj z českých pesničiek, ktoré sa rinú do uší mladých Slovákov od skorého rána do neskorého večera najmä zo súkromných rádii. Český spevák Janda uznáva, že slovenčina je ľubozvučnejšia, mäkšia ako čeština, a preto je prekvapený, že niektoré jeho pesničky sú populárnejšie na Slovensku.

■ ČESKÁ BARIÉRA

A teraz sa pozrime, ako Česi v Masarykovom i socialistickom Československu a teraz po rozdelení kupujú a čítajú slovenské knihy? Absolútna väčšina slovenských slov je rovnaká, porovnateľná, blízka českým, teda zrozumiteľná. Odpoveď je však zdrvujúca. V Česku sa slovenské knihy nekupujú a ani nečítajú! Potvrdil to v minulých dňoch český vydavateľ, ktorý navštívil Bratislavu, aby sa stretol so slovenskými autormi, ktorým chce vydať ich knihy v češtine. Keď sa ho jeden autor spýtal, prečo prekladajú slovenských autorov do češtiny, veď môžu predávať knihy vydané na Slovensku, pražský vydavateľ zdúplnel: „Vy ste sa zbláznilí. Knihy v slovenčine sa u nás nečítajú!“ V najväčšom pražskom knihkupectve oddelenie so slovenskými knihami pre nezaujímajúcich zrušili.

Taký je teda stav šesťdesiatpäťročného vzájomného bratského spoluzitia, spoznávanie sa. Takýto stav je a taký vzťah k slovenským knihám aj bol. Slovenčinu ako náš najdôležitejší národný identifikačný prvok bývalom Československu naši bratia nebrali vážne a zámerne ju obmedzovali, potláčali. Nebrali ju vážne ani prezident Masaryk a Beneš, lebo hlásali, že my Slováci sme iba akousi halúzkou, vetvičkou českého národa. Masaryk v rozhovore s Karom Čapkem dokonca priznal, že mal otca Slováka a v mladosti hovoril po slovensky. Vo funkcii prezidenta však podporoval asimilačné tlaky na Slovákov. Do nebies vyzdvíhoval českého profesora

Václava Vážneho, ktorý v roku 1931 vydal Pravidlá slovenského pravopisu, v ktorých evidentne chcel podriaďiť slovenský jazyk českoslovakistickým cieľom. Iný jazykovedec Václav Ertl navrhoval, aby sa vo vedeckých prácach a dôležitých písomnostiach používala len čeština a slovenčina bola iba jazykom beletrie, lebo v spisovnej slovenčine nejde o nič iné ako miestny kolorit.

Slovenčina dostala plnú politickú podporu a stala výhradným štátnym jazykom až v období prvej Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945. Žiaľ, iba na krátky čas sa jej otvoril priestor pre jej funkčnosť a vývojaschopnosť.

■ NÁSILNÉ ZBLIŽOVANIE

Žiaľ, prejavy tvrdého českoslovakizmu v jazykovej politike pokračovali aj za socializmu. Jazykovedci ju nazvali diktátorskou etapou násilného zblížovania češtiny so slovenčinou. Slovenský jazykovedec Ján Kačala v knihe Slovenčina – vec politická spomína, ako im ideologický tajomník ÚV KSS L. Pezlár prikazoval nepoukazovať na rozdiely medzi slovenčinou a češtinou. Dochádzalo k takým kuriozitám, že na príkaz predsedu vlády

L. Štrougala sa namiesto slova austráda muselo používať slovo diaľnica, ktorého základ diaľ- je v slovenčine neorganický. Aj slovné podoby dukelský, brnenský sú dedičstvom presadzovania češtiny do slovenského jazyka.

Slovenskí jazykovedci snívajú o zákone na ochranu slovenčiny. Jozef Ružička text zákona publikoval už v roku 1968. Okupácia tieto iniciatívy zastavila. Slovenské knihy sa nečítali v Čechách ani za socializmu, aj keď socialistický internacionalizmus upevňoval bratstvo národov. V mládežníckom denníku Smena, kde som istý čas robil zástupcu šéfredaktora, sme tento stav kritizovali. Článkom Čo slovenského v Čechách? sa rozvinula zaujímavá diskusia o tom, ako v Čechách ignorujú a odmietajú čítať slovenské knihy. Cenzorom, ktorým sa oficiálne hovorilo tlačový dozor, sa znepáčil polemický článok na túto tému od spisovateľa Antona Hykischu a aj keď bol avizovaný, do novín ho nepustili. Cenzor vyhodil z prvej strany i myšlienku Ludovíta Štúra, ktorá sa vzťahovala na obsah Hykischovho článku: „Nie je šťastím nad druhými sa vypínať a druhých utláčať, ale šťastie je s druhými žiť, rovne vzdelanými, rovne šťastnými, rovne spokojnými!“

Zareagovali sme tak, že na prvej strane bol stručný oznam, ktorý naznačoval zásah cenzora: Článok spisovateľa Antona Hykischu pod názvom Opona staršieho brata, ktorý sme čitateľom sľúbili priniesť ako ohlas na článok Čo slovenského v Čechách?, z mimo redakčných a mimo autorských dôvodov zatiaľ nepublikujeme. Cenzorom vyhodeny Štúrov aforizmus sme nahradili iným: Keď Pythagoras objavil novú poučku, obetoval sto volov. Od

tých čias sa voly trasú, keď sa objaví nová pravda.

Bol z toho v redakcii veľikánsky „prúser“, prepáč milý čitateľ tento čechizmus, ale vhodnejšie vyjadruje podstatu problému ako poslovenčený „prieser“. Predseda kontrolnej komisie ÚV KSS Viliam Šalgovič, ktorý šéfoval socialistickým cenzorom, si predvolal na koberec predsedu ČSM Róberta Harenčára, šéfredaktora Sláva Kalného a moju maličkosť. Na schôdzi sa zúčastnili aj cenzori kontrolujúci Smenu. Hoci sa už niekoľko týždňov budoval socializmus s ľudskou tvárou, zachmúrené tváre prítomných funkcionárov nijakú ľudskosť nenaznačovali. Šalgovič sa ma na záver kritických výhrad voči Smene takpovediac klasicou českoslovačinou, spýtal: „A súdruzi, to aj mňa ste zaradili medzi voly?“ Pravdaže, väčšia časť redaktorov ho medzi tento druh zvíerať zaradila už dávno, ale spolu so šéfredaktorom sme o tom radšej držali jazyk za zubami. Zmohol som sa na niekoľko viet, že strana s Dubčekom otvára dvere pravde, cenzori vyhodili článok, ktorý je pravdivý, a ak potláčajú pravdu, bojujú aj proti strane. Šalgovič samozrejme nemal záujem obrodiť socializmus a tobôž otvoriť priestor pravde. Na druhý deň ma z funkcie v Smene odvolali. O mesiac, v apríli 1968, Dubček cenzúru zrušil. O štyri mesiace v auguste nás obsadili bratské vojská Varšavského paktu. Okupantov pozvali listom dogmatickí komunisti Biľak, Lenárt a ďalší. Pravdaže, nechýbal medzi nimi ani Šalgovič. Títo normalizátori a ich prísluhoiaci v redakcii ma zo Smeny v novembri 1969 spolu s Jánom Comajom, Milanom Várošom vyhodili. Pri neskorších kádrových previerkach muselo redakciu opustiť ďalších deväťdesiat redaktorov. Dvadsať rokov sme si museli odsediť na novinárskych stretnutíaviaci.

■ ZA JAZYKOVÚ SUVERENITU

Vráťme sa však k dnešnému problému. Nevyzývam, aby sme pred češtinou úplne, hermeticky zatvorili brány. Zatvárať brány pred češtinou netreba, ale proti jej preexponovaniu vplyvu treba niečo podniknúť. Preexponovaná čeština nám zjavne narúša našu slovenskú jazykovú suverenitu.

Ceština sa na nás stále valí zo všetkých kútov, kde sú umiestnené televízne a rozhlasové prijímače. Pesničky, filmy, ale najmä detské rozprávky sa vysielajú zväčša iba v tomto jazyku. V minulých dňoch nad týmto stavom vyjadril veľké znepokojenie aj Maťo Ďurinda z Tublatanky: „Kdekoľvek sa na Slovensku pohnete, hrá sa iná, len nie slovenská produkcia.“ Nielen slovenské pesničky, ale aj slovenské rozprávky sú z televíznych obrazoviek a rádii vytlačované českou a angloamerickou produkciou. Zámerne sa tak u poslucháčov, divákov, osobitne u detí a mladých uduša, potláča ich národné povedomie aj národná hrdosť. Rafinovaný útok na slovenčinu nikdy nebol taký nebezpečný ako v týchto časoch. Prispievajú k tomu vo veľkej miere najmä súkromné televízie. Platný jazykový zákon, ktorý iniciovala Matica slovenská, jasne deklaruje výzvu inštitúciám, aby sa starali o úroveň a proporčnosť používania slovenčiny. V tejto súvislosti by viac malo urobiť najmä ministerstvo kultúry a dosiahnuť stav, aby slovenčina plnila úlohu štátotvorného jazyka aj pri dabovaní zahraničných filmov, a predovšetkým filmových rozprávok do slovenského jazyka. Podľa súčasného stavu možno skonštatovať, že ministerstvo kultúry zabudlo na povinnosť a hádam už o nej ani nevie, že má chrániť jazykovú suverenitu slovenčiny.

Ján Slota: Slovensko potrebuje vládu národnej spásy MÁME NOVÉ RIEŠENIA!

Slovenská národná strana kandiduje do marcových parlamentných volieb s výraznými novými témami a na kandidátnej listine ponúka veľa mladých i úplne nových tvárí. Aj o tom sme sa porozprávali s predsedom SNS Jánom SLOMOM, ktorý akcentoval, aby ľudia určite išli voliť a nenechali si ujsť príležitosť rozhodnúť o veciach verejných.

**Pán predse-
da, prečo tak
naliehate na to, aby
ľudia prišli k voleb-
nej urne?**

Chodím po re-
giónoch Slovenska a
na každom stretnutí s
občanmi zdôrazňujem
– ľudia, choďte voliť!
Marcové voľby totiž
ukážu nielen to, ktorá
strana má najväčšiu dôve-
ru, ale ukážu aj budúcnosť
Slovenska – či vďaka novej vláde
zostane národným štátom alebo sa sta-
ne súčasťou tzv. fiškálnej únie, ktorá sa
rovná európskemu superštátu, čo zna-
mená koniec malých národných štátov,
teda aj koniec suverenity Slovenska.
V superštáte by o jednu-dve generácie
Slovensko určite zaniklo a ja verím,
že to by nechcel nikto z nás. Slováci,
poďte voliť aj preto, aby ste dali najavo
svoj názor tým, čo u nás za vás schválili
euroval. Povedzte jasné NIE ďalšiemu
zadlžovaniu Slovenska, ktoré priniesie
projekt stáleho eurovalu, veď ide o to-
tálnu likvidáciu ekonomiky Slovenska!
Nebudte leniví prísť voliť, lebo potom
už bude neskoro trápiť sa nad tým, že
sú na čele našej krajiny zvolené strany,
ktoré neriešia zadlžovanie krajiny a chu-
dobnenie národa. Apelujem najmä na
mladých ľudí, aby si nenechali zobrať
krajinu a prišli k volebnej urne vyjadriť
svoj názor, apelujem na tých najchudob-
nejších z chudobných – na dôchodcov,
ktorí hoci vybuďovali pre nás tento štát,
majú desiatinové dôchodky oproti vyspe-
lým európskym krajinám. Príďte voliť,
príďte voliť strany, ktoré zaujímajú občan,
národ, a nie iba záujmy Ameriky alebo
Bruselu.

**Prečo by mali občania voliť práve
SNS?**

SNS ako jediná politická strana na
Slovensku nie je dnes dávaná do súvis-
losti so žiadnymi kauzami. To, s čím sa
nás snažili médiá a niektorí politici spá-
jať v minulosti, skončilo sa fiaskom a len
ako nafúknutá bublina – dnes sa potá-
pajú v bahne veľké alebo vládne strany
a SNS je čistá. SNS pracuje a pripravuje
opatrenia na zvýšenie životnej úrovne
občanov, ktorým sa žije stále ťažšie. Po-
ukazujem najmä na dôchodcov. Tí, ktorí
pre nás vybuďovali tento štát, tí, ktorí
si zaslúžia našu úctu, patria k najchu-
dobnejším a mnohí majú problém vyžiť.
Dostávam od nich listy, prosby o pomoc,
slzy sa mi tlačia do očí a ak môžem, po-
môžem. Veď tí, ktorí majú okolo dvesto
eur dôchodku – a mnohí ani toľko – a
viac než dvesto eur majú platiť za bý-
vanie, z čoho majú žiť? Majú hladovať?
Takýchto prípadov máme na Slovensku
okolo 60 000. To nie je normálna situá-
cia a treba ju riešiť. SNS má riešenia,
prináša nové riešenia a ľuďom ich chce-
me ponúknuť. Pokladáme za samozrej-
mosť, že ak budeme mať na to vplyv,
najnižšie dôchodky zvýšime mesačne
o sto eur. Urobíme to, aj keby traktory
padali. Toto je ťažisko nášho volebného
programu. Máme v ňom však aj riešenia
z každej oblasti – školstva, zdravotníctva,
zahraničnej politiky, riešenia pre
mladých ľudí, domácich podnikateľov...
Je toho naozaj dosť.

**Vo svojom Volebnom memorande
sľubujete nové riešenia pre občanov.
Ktoré otázky sú podľa vás na Sloven-
sku najpálčivejšie, čo treba urobiť
predovšetkým?**

Prinášame mnohé nové riešenia,
pretože problémov je viac než dosť.

Ján Slota,
predseda SNS

WWW.SNS.SK

Chceme zvýšiť životnú úroveň oby-
čajným ľuďom, presadiť rovnú daň vo
výške 16 percent, 10-percentnú DPH na
základné potraviny, najnižšie dôchod-
ky chceme zvýšiť o sto eur mesačne.
Chceme oživiť domáce podnikateľské
prostredie. Ťažkou otázkou, ktorú treba
riešiť, sú Cigáni. SNS si váži každé-
ho Cigána, ktorý žije slušne, pracuje a
stará sa o svoju rodinu, ale treba vidieť
realitu – drvivá väčšina tohto etnika je
neprispôsobivá. Prinášame riešenia aj
na tento problém.

**Spomínali ste dôchodcov. Čo
dôchodkové piliere? Aký je postoj
SNS?**

Prvý pilier chceme posilniť, dru-
hý pilier je predsa len obyčajný biznis.
Chceme, aby prvý pilier bol silný, a kaž-
dý človek mal istotu, že svoje peniaze
z neho dostane. Veď už sa aj objavila
v médiách informácia, že vkladatelia
do druhého piliera majú v ňom už dnes
menej peňazí, než vložili. Ktovie teda, či
tam vôbec niekedy niečo nájdú. Správ-
covské spoločnosti nech priznajú, kam
poslali peniaze klientov, kam investovali
miliardy ľudí – do Grécka, Talianska,
Španielska? Majú v tomto investovaní
nejakú zodpovednosť? Viete, dnes ži-
jeme v dosť absurdnej dobe. Nenormál-
ne je, že naši ľudia, hoci musia znášať
európske ceny potravín a energií, platy
majú desaťkrát nižšie než sú tie euró-
pske. Bratislavský Volkswagen bol vlni
ocenený, že vyrába najkvalitnejšie auto-
mobily. Ako k tomu teda príde robotník,
ktorý tam zarobí päťkrát menej ako jeho
kolega v Nemecku, čo tak kvalitne ne-
pracuje? Že je to z rozhodnutia mana-
žmentu? Nie je to diskriminačné? Máme
sa prispôbovať? No nie! Môžeme

takú firmu zo Slovenska poslať preč a
pozveme sem inú firmu, ktorá si nášho
zamestnanca bude vážiť a zaplatí ho
adekvátne vyspelým krajinám.

**SNS je asi najväčším a možno jedi-
ným úprimným kritikom Európskej
únie a jej inštitúcií na slovenskej po-
litickej scéne. Prečo?**

EU? Čo je EÚ? Čo sú európske
inštitúcie? Je to jeden balík podvodov,
byrokracie a klamstiev! Pozrime sa len
na fakt, ktorý je jasný na prvý pohľad:
ako sú diskriminované krajiny bývalé-
ho východného bloku, napríklad v po-
ľnohospodárstve. Bruselu sa podarilo
filistínsky prijať prerozdelení vzorec,
že dotácie EÚ budú dostávať len far-
my do 3 tisíc ha. Všetci dobre vieme,
že je to drvivá väčšina francúzskych,
rakúskych, poľských a nemeckých fa-
riem. Na Slovensku máme podstatne
väčšie farmy a družstvá. Čo my teda
môžeme získať? Malý farmár do-
stane rovnaké financie z EÚ ako veľký
slovenský farmár, ktorý má desaťkrát
väčšiu výmeru pozemkov aj viac za-
mestnancov, teda potreby a nároky na
pomoc z EÚ sú podstatne vyššie. Je to
nerovný prístup, ale ten predsa cítime
v každej oblasti – v komunikácii EÚ so
Slovenskom, v budovaní infraštruktúry.
A nesmierne ma hnevá tá prebujená
európska byrokracia, ktorá neprináša
nič, len výdavky nám všetkým.

Čo by ste navrhovali?

EÚ a jej inštitúcie strácajú opod-
statnenie, pretože zatiaľ žiadne kom-
plexné riešenia nepriniesli, nekonajú vo
vážnej situácii, keď sa Grécko vymklo
spod kontroly EÚ, štátny dlh Talianska
i Nemecka sa šplhá k dvom biliónom do-

lárov – čo je zhruba suma vynaložená
v rámci sveta vlni na zbrojenie, EÚ
nereaguje, keď sú USA najvyšším dlžní-
kom v histórii, Maďarsko má verejný dlh
až vyše 80 percent HDP a o pomoc sa
obracia na čoraz výkonnejšiu ekono-
miku Číny. EÚ nekoná v situácii, keď štátny
dlh krajín tejto planéty je vyšší než 40
biliónov dolárov, pretože je absolútne
jasné, že svetová ekonomika nezadrža-
teľne padá a nikto nevyvíja účinné proti-
opatrenia. Treba vybudovať iný svetový
systém, iné pravidlá, iné organizácie a
postaviť progresívny ekonomický plán
s perspektívou najmenej na 20 rokov
vopred.

SNS bola na Slovensku prvou stranou,
ktorá sa pred rokom postavila jasne
proti eurovalu a ako jediná držala tento
postoj až po hlasovanie v parlamente,
keď schválenie eurovalu nepodporila.

Žiadny euroval eurozónu nezachrá-
ni, je to len fikcia! Dlhy krajín sú nie-
kolkobiliónové, nie je možné vyrovnáť
ich, na to nikto nemá. A to len preto, že
niektoré štáty sú nenažrané a už neve-
dia, kam by vo svojej chamtivosti, opití
mocou, zašli. Kam speje celý svet? Ne-
dokážem na to odpovedať, ale ružová
budúcnosť nikoho z nás určite nečaká.
Dožívajúca vláda však tvrdila, že euro-
val je záchranou aj pre Slovensko.

Je to hlúposť. My na Slovensku
s touto vládnou garnitúrou čakáme, že
nás niekto bude zachraňovať. No ne-
bude nás nikto zachraňovať! Bude to
vyzerať takto: z našich tenkých peňaže-
niek vyberieme po schválení eurovalu
posledné eurá a budeme ich musieť
odovzdať nenažraným Grékom, Talia-
nom či Španielom a komukoľvek inému,
kto natrčí paprče, pričom oni si žijú ako
v raji oproti napríklad našim dôchodcom,
z ktorých mnohí sú na pokraji ekono-
mického zruštenia? Absurdné! Poďakujeme
sa za to štyrom politickým stranám –
Smeru-SD, KDĽ, SDKÚ-DS a Híd –,
ktoré podporili euroval, v budúcnosti
budú podporovať aj jeho ďalšie navyš-
ovanie do závrtných biliónových vý-
šok a my občania sa nebudeme stačiť
čudovať, kam odtiekajú peniaze z našich
daní. Euroval je obrovský podvod na
občanoch a budúcnosť ukáže, na koľko
generácií nás spomenuté štyri politické
strany zadlžili. Už nech sú tu marcové
voľby a nech máme novú vládu, ktorú
bude kompetentná, schopná činu a
ochráni naše záujmy, aby sme my ako
krajina, ktorá má sama problémy udržať
sa nad vodou, nemuseli živiť tých, kto-
rým populistické vlády doprajú aj to, na
čo ich štáty nemajú. SNS má pripravené
množstvo riešení, ktoré bude presadzo-
vať, aby nás druhá vlna krízy nestiahla
až na ekonomické dno. Čaká nás všet-
kých nesmierne ťažké obdobie, musíme
byť naň pripravení, ale na to bude
potrebne zodpovedne voliť a zvoliť si
v marcových voľbách.

**Ako teda vyriešiť hlbokú európsku
dlhovú krízu?**

Európska kríza sa vyrieši sama od
seba, len bruselskí úradníci to budú vo
vlastnom sebeckom záujme ťahať ešte
dva-tri roky, kým priznajú, že to všetko
padne ako domček z kariet. Američania
to vyriešia najjednoduchšie a spôsobom
sebe vlastným: vojnou. Vojna vždy všetko
zmaže. Myslite si, že ak by bol v Líbyi len
piesok, že by to tam niekto bombardoval?
Vykáľali by sa na nich, aj keby sa tam

ľudia vzájomne vraždili. Ale agresorovi
s trojmiliónovou armádou Líbya vyho-
vovala, išiel tam za vlastnými záujmami,
ktorými sú nerastné bohatstvo a miliardy
Kaddáfího v zahraničných bankách. Na
celom svete sú obrovské dlhy, celý svet
žije na dlh, kompletne celý, teda niekde
to musí vyvrcholiť. Kto to zaplatí, keď
každý dlhuje? Viete na to odpoveď?
Príde pánboh a prinesie vrecia peňazí?
Treba sa vrátiť k tomu, aby sme si opäť
začali sami vyrábať, aby sme zahodili
za hlavu nezmyselné pravidlá diktova-
né Západom a oživilí naše donedávna
prekvitajúce poľnohospodárstvo, ťažbu
surovín – železnej rudy, oživiť treba hut-
nícky, strojársky priemysel, textilné fabri-
ky, ktoré jedna po druhej členstvom v EÚ
zanikli... Nie je normálne, že si ničíme to,
v čom sme boli sebestační.

**Čo je dôležité pre Slovensko v zahra-
ničnej politike, kam by ste ju viedli vy?**

Súčasná vláda v zahraničnej politike
absolútne zlyhala. Podkladala sa svo-
jím priateľom v Budapešti, v Bruseli, vo
Washingtonu. SNS sa nepotrebuje pod-
lizovať, SNS chce, aby bolo Slovensko
v zahraničí vnímané ako suverénny a rov-
nocenný, hrdý štát – a podľa toho sa bu-
deme k partnerom aj správať. Ak by sme
boli pri moci, budeme viesť Slovenskú re-
publiku, aby spolupracovala s každým za-
ujímavým a silným štátom, ktorý nám má
čo ponúknuť, či už je z východu alebo zo
západu. Určite sa nechceme podieľať na
žiadnej fiškálnej únii, na európskom su-
perštáte. Tisíc rokov Slováci trpia v podru-
čí niekoho a teraz, keď sme na tom relatív-
ne dobre, máme svoju suverenitu, zničili
by sme si ju v európskom superštáte. To
nie. Dnes sa programovo ničí všetko ná-
rodné, či už sú to národné inštitúcie, či už
je to národná strana alebo naše výsostné
štátne znaky, symboly štátnosti – takmer
nikoho netrápi, že parlamentný poslanec
nedávno hanobil štátny symbol... SNS sa
chce zasaadiť o zmenu a návrat k národ-
ným líniam a vlastenectvu.

**Pán predse, akú vládu momentál-
ne Slovensko podľa vás potrebuje
najviac?**

SNS je presvedčená, že by bolo
v týchto ťažkých časoch ideálne, keby
sa z výsledkov marcových volieb zrodila
vláda národnej spásy. Veď v týchto voľ-
bách ide o viac ako v predchádzajúcich
– Európa chce vytvoriť fiškálnu úniu, čím
postupne zaniknú malé národné štáty,
takže ide skutočne o záchranu Sloven-
ska, jeho občanov a identity štátu. Bolo
by dobré po voľbách nenominovať do
vlády politikov, ale mali by sme sa po-
sunúť novým smerom – vytvoriť vládu
z odborníkov, ktorí sice budú nominovaní
politickými stranami, aby vôbec mohli do-
stať dôveru v parlamente, boli by to však
rešpektovaní kvalitní ľudia, ktorí prinesú
do riadenia štátu nový vietor. Pozrime sa
na príklad Talianska, kde politika Berlus-
coniho nahradil ekonóm Mario Monti, a
zdá sa, že jeho práca prináša prvé vý-
sledky. Rovnako v susednom Česku bola
predchádzajúca vláda úradnícka a bývalý
premiér Fischer je dodnes populárny – až
tak, že ho favorizujú samotní občania v
prezidentských voľbách. Som zároveň
presvedčený, že vláda odborníkov by
v tomto období krízy nielen ekonomickej,
ale aj krízy ľudských hodnôt priniesla do
riadenia štátu iné hodnoty než klasickí
politici. R - 2012008

**VOL'TE SNS
vol'te číslo 4!**

Naša prvá divadelná scéna sa nachádza v žalostnom stave Tápanie medzi bulvárom a komerciou

Milan POLÁK – Foto: Štefan KAČENA

Od Slovenského národného divadla očakávame, že bude prinášať to najlepšie a najkvalitnejšie z domácej i zo svetovej drámy a vytvorí podmienky pre tvorivé snaženia autorov, ale aj na experiment a novátorstvo, no nadovšetko že bude najmä v čínoch vytárať kritériá a priaznivé podmienky pre pôvodnú tvorbu.

Aký je teda z hľadiska týchto oprávnených očakávaní stav a situácia našej prvej národnej divadelnej scény? Stav je žalostný, situácia je plná rozpakov a perspektíva je nejasná a neurčitá. V istom zmysle to odzrkadľuje a reprezentuje stav štátom dotovanej kultúry na Slovensku alebo inými slovami vzťah štátu ku kultúre a jej miestu, ktoré by kultúra mala v spoločnosti plniť. Hovorím v istom zmysle preto, lebo na rozdiel od iných kultúrnych inštitúcií, na ktorých sa neraz usilovne šetrí a vyžaduje sa od nich dokonca akási sebestačnosť (dotýka sa to aj mnohých profesionálnych divadiel), smerom k SND plynú cez MK SR, teda zo štátneho rozpočtu, štedré financie. O to nástojčivejšie sa potom

môže verejnosť pýtať, prečo výsledný produkt tejto finančne masívne podporovanej ustanovizne neprináša očakávané výsledky. Stretávame sa totiž s inscenáciami, ktoré vzbudzujú rozpaky, a to až do takej miery, že dnes sa toto naše prvé a prvoradé divadlo dostalo do zvláštnej pozície. Viaceré iné divadlá v Bratislave i mimo nej svojou dramaturgiou a tvorivosťou vzbudzujú podstatne väčšiu pozornosť a záujem ako scéna, ktorá by mala byť v každom ohľade príkladným reprezentantom národnej kultúry v oblasti divadla.

■ OD IMPROVIZÁCIE K BEZRADNOSTI

Od roku 2007, keď sa SND presťahovalo do nových priestorov

v novostavbe, má na svojom čele už v poradí štvrtého generálneho riaditeľa a jeho súbor činohry, ktorý by mal byť reprezentantom národného a slovenského charakteru divadla, vedie už piaty riaditeľ. Aj na čele súborov opery a baletu sa udiali personálne zmeny. Okrem iného za predchádzajúceho generálneho riaditeľa SND Ondreja Šotha zrušili tu dramaturgiu, ktorá je v repertoárovom type divadla nevyhnutná pri vytváraní jeho súčasného i perspektívneho profilu a smerovania. To sa, prirodzene, odrazilo na charaktere jeho práce a na tom, že jej najpríznačkovejším znakom je improvizácia. Iným znakom je jeho – zostaňme na pôde činohry – takrečeno svetoobčianska a kozmopolitická orientácia,

s ktorou kráča aj jeho bulvarizácia. Tieto znaky majú svoj pôvod v predchádzajúcej dramaturgii, ktorá celkom nezakryte podceňovala, ignorovala a bagatelizovala orientáciu na uvádzanie kvalitnej pôvodnej dramatickej tvorby. Ak ju uvádzala, tak to boli len hry jej názorovo spríbiznených duší. Tak sa dostali na repertoár dve hry Viliama Klimáčka (Hypermarket a Kto sa bojí Beatles), Ivetty Horváthovej (Fetišistiky) či hra Petra Pavlaca s írečito slovenským názvom Petybr(e)akers. Len tak mimochodom, všetky tieto hry mali príliš málo repríz a len veľmi krátko sa zohrali na repertoári. Zato možno najbulvárnejší francúzsky komediálny autor, vo svojom žánri iste dobrý, Georges Feydeau s hrami Chrobák v hlave (premiéra 1990) a Tak sa na mňa prílepila (premiéra 2005) spolu s Tančiarňou (premiéra 2001) sú najčastejšie uvádzanými titulmi. Otázkou je, či práve inscenácie tohto typu a tie, ktoré ešte spomenieme, majú byť vizitkou a reprezentantom nášho najvýznamnejšieho a prvého divadelného telesa.

■ SLOVENSKÉ NA UKÁZKU

Divadlo má v repertoári aj hry Shakespeara, Molièra, Goldoniho, Čechova, Kleista, dokonca vo svojom malom štúdiu uvádza aj Hviezdoslavovu tragédiu Herodes a Herodias, ale predstavenia týchto autorov sú v mesačných plánoch divadla raz, prípadne dvakrát na programovom plagáte. A vyvažujú ich inscenácie komediálne ladených, najmä anglosaských hier. Nie sú to zle napísané hry, ale prichádzajú s témami, ktoré sú na hony vzdialené skúsenostiam a poznatkom z nášho reálneho života. Sú to hry akoby z iného sveta a patria viac do divadla bulvárneho typu. V časoch, keď v SND tvorili režiséri ako Budský, Rakovský, Zachar, Haspra a po nich mladší Mikulík či Vajdička, uvádzalo toto divadlo inscenácie, ktoré mali okrem iného ambíciu pôsobiť na zvy-

šovanie diváckych nárokov a ich estetického vkusu. Presne toto preslala anglických, amerických a nemeckých, vraj tam „vychytených“ hier rozhodne neplní. Možno plní plán návštevnosti a teda divadelnú kasu, ale to práve pri divadle takého charakteru, akým by malo byť SND, hádam nie je cieľom. Mimochodom, veď už máme v histórii SND aj také obdobia, keď návštevnosť i kasu naplňali predstavenia hodnotné, režijné, herecké i výtvarne vysoko kvalitné.

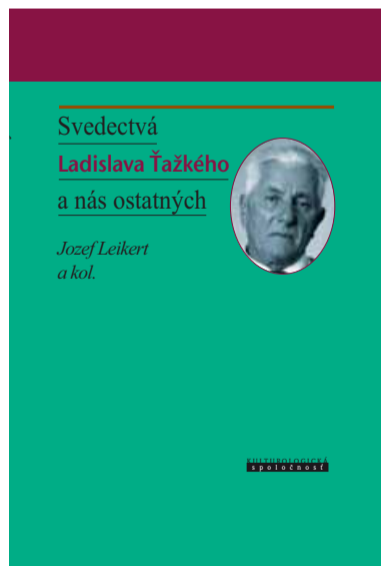
■ NUDA, ALE SVETOVÁ

Hra nemeckého autora D. Gieselmanna Plantáž predstavuje societu, v ktorej sa to hemží a hmyří opojením z konopí, zo slobody a sexu, čo napokon vystrieda vytriezvenie, ale aj nuda a jednotvárnosť. Hra vraj najčastejšie uvádzaného iného nemeckého dramatika Mayerburga s názvom Ksicht je o mužovi s katastrofálne škaredou tvárou, ktorá sa po premene stane priam modelovým predajným artiklom. V hre Sarah Ruhlovej Mobil mŕtveho muža hlavná hrdinka rieši svoj komplex osamelosti tak, že z mobilu mŕtveho muža nadviaže kontakt s jeho manželkou, matkou, milenkou, bratom a dokonca nájde si aj svoju lásku! V inej hre od Petra Quiltera s názvom Je úžasná! sledujeme príbeh o najhoršej speváčke na svete, ktorá s takou chuťou spieva operné árie, že zabáva aj divákov v slávnych operných domoch... A takto by sme mohli ešte ďalej pokračovať. Predstavenia takýchto hier majú naplňať zmysel a poslanie Slovenského národného divadla? Na hry tohto typu ide tá štedrá podpora divadlu z peňazí daňových poplatníkov? Teda na hry, ktoré by si mali, ako ten správny bulvár, na seba zarobiť? A vyjadruje sa vôbec niekto z ministerstva, ktoré je zriaďovateľom tohto divadla, k repertoáru, dramaturgickej praxi divadla a k naplňaniu jeho poslania?

Medzititulky SNN
Autor je teatrológ

Mohli sme mať svojho Kekonena

Zostavovateľ Jozef Leikert vydal Svedectvá Ladislava Ťažkého

Päťdesiat osobností, priateľov, rodinných príslušníkov a známych napísali na výzvu prof. Jozefa Leikerta spomienku na spisovateľa Ladislava Ťažkého. Zborník vy-

šiel zásluhou Kulturologickej spoločnosti v Nitre ako Studia culturologica Nr. 12 sice s vročením 2011, no do rúk čitateľom a záujemcom sa dostáva až teraz. V neposlednom rade bola dôležitá podpora Ministerstva kultúry SR. Vynikajúci organizačný počin prof. Leikerta je nielen svedectvom, ktorým sa nám prihovára sa-

KNIHA TÝŽDŇA

motný autor L. Ťažký, ale je aj svedectvom o tom, ako mohutne bol prítomný vo vedomí mnohých ľudí, ako rozmanito sa zapísal do dejín slovenskej pamäti. Nemožno obísť ani to, čo o Ťažkom napísal kardinál Ján Chryzostom Korec pod titulom Pútnik nášho času. V niekoľkých slovách je vystihnutý život a osud Laca Ťažkého, ktorý sa stal jed-

ným z tých Slovákov, o ktorých možno smelo povedať, že boli mravnými etalónmi svojej doby. Z mnohých spomienok a svedectiev veľa hovorí aj text Jána Čomaja – Mohli sme mať svojho Kekonena. Treba pripomenúť, že Kekonen bol fínskym prezidentom a s odstupom dnešnej skúsenosti si nevedel z nás kladie otázku, čo by nasledovalo, ak by sa jedna z epizód vývoja v roku 1992 – 1993 skončila tým, čo naznačuje J. Čomaj. Skrátka, keby sa majster Ťažký stal hlavou novovzniknutej Slovenskej republiky. Prv ako sa vrátíme k hodnoteniu textu zborníka zostaveného prof. J. Leikertom v niektorom z nasledujúcich čísel SNN, treba mimoriadne vyzdvihnúť inšpiratívny návrat k svedectvám o významnom slovenskom autorovi, ako aj organizátorské úsilie zostavovateľa, výsledkom čoho je skutočne nekaždodenná kniha, kniha dokument, pocta, ale aj kniha memento.

Dušan D. KERNÝ

Básnik, ktorý sa rozdáva deťom

Básnik, redaktor, autor nezabudnuteľných kníh pre deti, ale najmä kultúrny dejateľ, tak by sa dal charakterizovať Ján Turan. Do života vstupoval s vtedy smrteľnou diagnózou – tuberkulózou. Prežil, a možno aj vďaka tomu sa v ňom znásobila citlivosť vnímať, prežívať. Od svojho debutu Jar (1954) má na svojom konte niekoľko desiatok básnických zbierok, prekladov, textov piesní, ale v poslednom období najmä kníh pre deti, čo mu zabezpečuje trvalé miesto v kruhu kvalitných slovenských autorov.

Narodil sa 13. 2. 1932 v Úfanoch nad Žitavou. Pochádzal zo skromných pomerov. Ťažká choroba, spomínaná v úvode, takmer predčasne ukončila život talentovaného mladého muža. O to viac sa vrhol do vŕd literatúry

a kultúrneho života, keď mu to zdravie už ako-tak dovolilo. Od roku 1958 pôsobil vo vydavateľstve Mladé letá

MEDAILÓN

ako redaktor a v rokoch 1964 – 1976 ako vedúci redaktor pôvodnej tvorby. Múzy si ho však našli aj v iných žánroch, konkrétne na poli slovenského divadla. V rokoch 1972 – 1976 bol zastupujúcim riaditeľom Poetickej scény a v rokoch 1976 – 1979 riaditeľom Štátneho bábkového divadla v Bratislave. Vzťah k tvorbe pre deti sa preniesol aj do jeho pôsobenia ako šéfredaktora v najstaršom detskom časopise Slniečko. Medzitým vychádzali jeho básnické zbierky ako Biele ticho (1958) a Som to ja a ty (1961). Aj keď sa Ján Turan musel osobnostne vyrovnávať s rokmi normalizácie a cez angažovanú textársku tvorbu či rôzne antológie občas poplatné dobe, zachoval si vždy básnickú iskru. Tú iskru, ktorou sa pokúšal a pokúša zapáliť plamienok poézie u najmladších čitateľov, pre ktorých za posledných dvadsať rokov napísal vari tučťet kníh, ktoré deti sprevedajú už od ich prvej triedy v škole ako Moja prvá knižka. Básnik, prekladateľ a textár Ján Turan sa v týchto dňoch dožíva pekného jubilea 80 rokov.

Marek DANKO

Nové rozprávky (a udania) VII. - O (ne)šikovnej dievčine

Kde bolo, uhadni, bola raz krajinka, kde sa náramne rozmnožili vysoké školy. Študovali sa na nich samé fajnové odbory. Politológia a verejná správa, sociálna práca, rómsko-cigánsky manažment a masmediálna komunikácia. Zo všetkých tých pre spoločnosť nevyhnutných odborov kraľovali nad ostatnými masmediálne fakulty. Nikde inde totiž nebola taká vysoká koncentrácia súčasných aj budúcich hovorcov, asistentiek a asistentov poslancov, hlásateľiek, rosníčiek a finalistiek miss. Na jednu takúto fakultu sa prihlásila aj naša hrdinka. Všetko mala patrične vyvinuté a na svojom

mieste, dokonca aj hlavu. Práve preto sa čoskoro rozkukala a konštatovala, že v ročníku majú hlásateľku, dve bulvárne začínajúce novinárske hviezdy, ktoré si tykajú s polovicou rýchlokvasených celebrit, jednu rosníčku, ktorá štedro poskytovala svoj exportný silikón nemenovanému miliónárovi, a našla sa tam dokonca aj jedna naozajstná vicemiss. Medzi takými hviezdami si naša hrdinka pripadala ako Popoluška. Ale keďže mala, ako som spomínal, všetko na svojom mieste, vrátane hlavy, povedala si, že keď už sa cíti ako rozprávková postavička, tak sa hlbšie zavrta práve do rozprá-

vok. Čoskoro si ako správna Popoluška našla aj troch holiúbkov, kolegov z ročníka, ktorí za ňu vďaka porobili nepríjemné a šiplavé roboty, akými sú seminárne práce a projekty. Stačilo koketne sa zališkať, prednosťami

HUMORESKA

i zadnosťami povrtieť a bolo to. Ale naša dievčina išla, čo sa inšpirácie rozprávkami týka, ďalej. Veľmi skoro naďabila na klasickú rozprávku, kde si múdra dievčina získala kráľa, keď za ním prišla ani holá, ani oblečená, ani pešo, ani na koni. No a tak sa aj

naša hrdinka ako správna Popoluška vybrala na ples, kde sa schádzala sama smotánka, srvátka a sem-tam aj dáky ten tvaroh. Inšpirovaná rozprávkou neprišla peši ani na koni, ale taxíkom, a na seba mala niečo pripomínajúce rybársku sieť, až všetci híkali nad jej „outfitom“, ako sa v lepšej spoločnosti hovorí šatám. Nečudo, že si na ples našla aj svojho kráľa Eurožraloka I. Ten ju bistro premiestnil najprv do svojej posteľe a potom do redakcie istého bulvárneho časopisu, ktorý nenápadne ovládal. Zdalo sa, že naša dievčina konečne ku šťastiu prišla. Nosila sa ako pávica a už sa

videla vo vile – zámokku v nóbl štvrti nad mestom. V tom opojení si prestala všimnúť okolitý plebs, napríklad dôchodkyňu vrátničku, popred ktorou vždy preplávala ako labuť okolo zhnitého lekná. Na revanš milá pani vrátnička prezradila kráľovi Eurožralokovi I., že dievčina sa často do neskorých hodín zdržuje v redakcii s mladým švárnym kolegom. A bolo po Kačinej svadbe, aj po zamestnaní. Naša hrdinka totiž zabudla na rozprávku Pán Boh daj šťastia, lavička. A pritom stálo povedať len Pán Boh daj šťastia, pani vrátnička...

Maroš M. BANČEJ

Dolná zem je jedno veľké slovenské súostrovie od Dunaja po Rumunsko

Konštanta 2.: Hriešne na nich zabúdame

Text: Ján ČOMAJ – Fotografie: Maroš SMOLEC

V tie predvianočné dni – počas misie PEN „Nesieme vám slovo...“ – sme sa v Maďarsku stretli s mnohými milými a vzácnymi ľuďmi. Už na prvej zastávke v novom pilišskom Slovenskom dome nás privítali Ján Fuzik, predseda Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, a riaditeľka Slovenského inštitútu v Budapešti Jana Tomková; v Budapešti nás prijal na večeri veľvyslanec SR v Maďarskej republike Peter Weiss s manželkou; v Békešskej Čabe slovenský generálny konzul Štefan Daňo; vo všetkých navštívených mestách predstavitelia slovenskej samosprávy, riaditelia slovenských škôl a inštitúcií; v Segedíne aj vedenie krajskej redakcie maďarského rozhlasu a televízie a šéfredaktorka slovenského vysielania RTV Dr. Zuzana Antalová. Zo všetkých stretnutí však boli najdojímavejšie, najvzácnejšie i najpoučnejšie stretnutia so žiakmi a študentmi slovenských škôl a s ich obetavými učiteľmi. Už len preto, alebo najmä preto sa sem oplatilo ísť. Veď predovšetkým im sme „niesli slovo...“, veď vlastne im patrili knihy a časopisy, ktorými nás obdarovali vydavateľstvá a redakcie. Znova a znova, každý deň a pri každom stretnutí – a niekedy boli od rána do neskorého večera aj tri až štyri – sa mi pred oči zjavovali tie dve neutesené vety: Takmer ich nepoznáme. Hriešne na nich zabúdame.

Nie tak dávno, približne pred polstoročím, v slovenských Mlynkách (Piliši, oficiálne Pilisszentkereszte) po slovensky nehovoril akurát cigánsky chlapec, čo si šiel s huslíčkami vykoledovať na Vianoce pár forintov. Ešte aj nemeckí kolonisti sa so Slováckmi rozprávali ich rečou. Dnes riaditeľka miestnej slovenskej školy nevie po slovensky. A najslávnejšia dedina azda v celom Maďarsku nemá ani jedného poslancu Slováka v obecnej rade. A aby súčasný človek pochopil veľký podiel Slovákov na pozdvíhnutí Dolnej zeme, uvedomil si, akými boli poslami nových spôsobov gazdovania, ale aj kultúry a vedy, musíme sa zahľadieť do minulosti a kráčať po stopách predkov.

Slovenské dediny, mestečká a mestá v minulých storočiach vzhľadom, hospodárením, kultúrou a spoločenským životom vysoko prevyšovali maďarský priemer. Južnouhorské mestá tých čias nemali európske parametre, nad všetkými prečnievala Pešť, najmä

dy a polia, vzorové dielne, textilné a šijacie stroje, herbáre, zbierky minerálov a semien, bohatú knižnicu... Osobitným oddelením ústavu bola škola pre budúcných učiteľov. Na Dolnej zemi zaviedol namiesto úhorového striedavý osevný systém, zúrodnil kyslé dusičnaté pôdy, zavodňoval lúky suchých púšť, vydával jednoduché vzdelávacie knižky pre sedliakov, ktorých najprv naučil písať

Zlomkovité zábery z detstva sa točia v mojej hlave stále okolo postavy starého otca. Ani neviem, v ktorom roku zomrel. Pamätám sa však na hrmot hrúd, ktoré tak nemilosrdne padali na jeho rakvu. Každý plakal, len ja som nemohol. Ja som starého otca nikdy nepochoval. Kým sme nemali televízor, za dlhých večerov nám rozprával pravdivé rozprávky o talianskom fronte, o našej dedine a o horách. Rozprával nám aj o tom, „jak sa naučil uhersky“. Nerozumel som to slovo. Ani to, prečo cigán, čo nám prišiel pod okno hrať na husliach, hovorí tak čudne, inak ako ostatní v našej dedine...

Imrich Fuhl, slovenský básnik z Piliši

Zablatený, zahľadený do minulosti kráčam po stopách predkov...

Juraj Dolnozemský, básnik zo Slovenského Komlóša

a čítať. Obdiv odborných kruhov vyvolal dielom Der Landmann in Ungarn..., v ktorom rozbíjal desať hlavných príčin biedy uhorského roľníka – istotne aj vďaka tomu sa v roku 1781 stal členom kráľovskej školskej komisie vo vtedajšom hlavnom meste Uhorska Bratislave. Prirodzene, že jeho pričinením sa ešte zväčšil rozdiel vo výnosoch slovenských gazdov a ostatných sedliakov v širokom okolí.

Jeho syn Samuel sa stal najznámejším uhorským zememeračom a projektantom vodohospodárskych diel svojich čias. Mal veľký podiel na riečnych a pôdnych úpravách a protipovodňových plánoch na ľavostranných prítokoch Tisy. Je celkom zrejme, že výsledky ich snaženia výrazne a natrvalo poznačili aj vzhľad slovenských hospodárstiev, dedín a miest na Dolnej zemi. Príkladom ich pôsobenia je aj Veľký chrám – druhý evanjelický kostol v Békešskej Čabe.

■ ČABIANSKY CHRÁM

V čase vydania Tolerančného patentu bol čabienský evanjelický zbor najväčším v celom kráľovstve, teda väčším aj ako zbor v hlavnom meste Uhorska Bratislave, ktorá bola prevažne katolícka – mal desaťtisíc duší, na tie časy veľmi veľa. Hoci cirkevníci mali dôstojný kostol, podľa Tolerančného patentu síce ešte bez veže, ale murovaný, vysoký a priestorový, s rozložitou farou, ktorá bola aj škôlkou, strediskom alfabetyzmu a osvetovým domom, na konci 18. storočia sa už čabienský Slovákom videl malý. Farár Michal Milec, podporovaný susedom zo Sarvaša, bratom Tešedíkom, miestni podnikatelia i bohatší gazdovia sa dohodli postaviť si oproti jestvujúcemu kostolu nový väčší chrám. V roku 1807 položili základný kameň. Napoleonovské vojny výstavbu na dlhší čas prerušili. Po vojnách prišla kríza, inflácia, stavebné náklady sa znásobili... Samuel Tešedík sa nového kostola už nedožil, umrel v roku 1820, onedlho však pri príležitosti blíž

žiaci sa 300. výročia reformácie, na Petra a Pavla, 29. júna 1824 nový čabienský pán farár Ondrej Uhrin chrám vysvätil. Nazvali ho Veľkým chrámom. Nielen preto, že bol väčší ako starý kostol, že už mal vysokánsku vežu, ale že je dodnes jedným z najväčších protestantských kostolov na svete – má 3 500 miest na sedenie v parteri a na dvoch chórových podlažiach. Pýcha Slovákov celej Dolnej zeme. Výrečným dôkaz ich prínosu v kedysi zaostalých častiach Maďarska, Rumunska a kraja južných Slovanov.

■ DOJÍMÁVÉ CHVÍLE

Nepochybne najväčším mojím zážitkom z pobytu medzi maďarskými Slováckmi boli stretnutia v školách. V každej, v základnej alebo na gymná-

a praprababičiek, keď recitovali básne s obdivuhodným vcítením, len to ich a, o a é bolo akési iné. Maďarské. Lebo žijú v tomto jazykovom prostredí. Lebo, žiaľbohu, je to tak: maďarčina je už pre väčšinu z nich ich rodná reč, po maďarsky sa rozprávajú s kamarátmi, slovenčinu sa absolútna väčšina z nich učí od prvej triedy základnej školy ako cudzí jazyk.

■ VYPADLA GENERÁCIA

Jestvujúce slovenské školy v Maďarsku majú šesťdesiat-sedemdesiat rokov. Do konca prvej svetovej vojny nič, potom máločo, občasne na farách, za Hortyho nič, ak čosi, tak tiež len na pôde tej či onej fary. Po druhej svetovej vojne vznikla v Maďarsku sieť slovenských cirkevných škôl, vrátane gymná-

zií – po roku 1948 sa všetky poštátnili. Okrem komlóšskej školy boli školami internátnymi, aby mohli prijímať uchádzačov aj zo širokého okolia. V roku 1955 sa však začal proces, ktorý do piatich rokov urobil zo slovenských škôl školy dvojazyčné, až sa o niektorých mohlo skôr povedať, že sú maďarskými – len s rozšíreným vyučovaním slovenčiny.

Tam na začiatku slovenského školstva v Maďarsku prichádzali do prvých ročníkov deti, ktorých materinským jazykom bola ešte slovenčina. Ďalšia generácia akoby bola vypadla – hovoria učiteľia v Komlóši, Sarvaši alebo Čabe. V rodinách, najmä v zmiešaných manželstvách, sa už hovorilo len po maďarsky. Zrazu akoby to chceli rodičia (alebo jeden z nich) odčiniť – počet žiakov na slovenských školách sa približne zdvojnásobil. Zuzana Lauková, riaditeľka školy v Slovenskom Komlóši, mi to potvrdila – keď tu chodila do školy, bolo ich osemdesiat, teraz stoosemdesiat. Pani riaditeľka Medvedová na slovenskej základnej škole v Sarvaši dokonca uviedla: v roku 1993 sme mali 127 detí, dnes 353 a navyše ešte stodesať v materskej škole. To sa rado počúva. Aj ľudia, čo sa hlásia k slovenskej národnosti, pribudlo. Pred dvadsiatimi rokmi ich bolo desaťtisíc, pred desiatimi osemdesiat, z posledného sčítania ľudí ešte údajie nie sú. Viem, aj tak je to málo. Maďarizácia za takmer tristo rokov svoje urobila.

■ PODSTATA ZÁUJMU

Záujem o slovenské školy má niekoľko príčin. Jedným z nich je uvedenie si rodičov, že doma ich dieťa slovenčinu nezačuje a bolo by škoda ju nevedieť, najmä ak v iných predmetoch, vrátane maďarčiny, nebude horšie ako z inej školy. Druhým dôvodom je úroveň slovenských škôl. Väčšinou prevyšujú svoje okolie. Učiteľia a profesori so školou žijú, svoju robotu majú radi a cítia z nich, že sú to osobnosti, aj hostujúci učiteľia zo Slovenska, ktorí majú tú výhodu, že nevedia po maďarsky a deti sa s nimi musia rozprávať v slovenčine. Lákadlom najmä pre deti z vidieka je aj skutočnosť, že ide prevažne o školy internátne, kde aj štúdium a mimoškolská činnosť je v istej miere organizovaná a deti sú vo vzornej opatere po celý deň. Pri prijímaní na vysoké školy sa vyžaduje znalosť dvoch cudzích jazykov. Angličtinu sa učia už na základnej škole – a druhým cudzím jazykom je pre nich potom slovenčina...

Deti v Sarvaši nám rozprávali, že každý rok chodia do Tatier. Tohto leta sa zastavili v Čiernom Balogu... a v očiach sa im premietalo Horehronie, úzkokoľajná železnica, balocké lesy, štíty Tatier... Keď tým najmenším na jednej zo škôl Janko Ciger čítal svoju verziu príhody Janka Hraška, znova to bola radosť dívať sa do ich očí...!

Prečo im nevieme častejšie dopriať také krásne zážitky? Veď tie deti sú kúsok nás... Nezabúdajme.

Slováci v Piliši sú hrdí na svoje korene.

Základná škola v Jasove spolupracuje s Maticou slovenskou už 9 rokov

Učili si veľkého maticiaru J. C. Hronského

V Základnej škole Jasove usporiadalo vedenie školy v spolupráci s Miestnymi odbornými Maticou slovenskej v Jasove a v Košiciach-Myslave dlhodobu pripravovanú slávnostnú akadémiu o veľikánovi slovenského národa, maticnom spisovateľovi, tajomníkovi MS, jej správcovi a zakladateľovi Zahranickej MS J. C. Hronskom.

Žiakov šiestych a deviatych ročníkov v úvode privítala riaditeľka ZŠ Alžbeta Mačatová, ktorá svojím príhovorom otvorila slávnostnú akadémiu. Následne sa deti započúvali do referátu o živote a diele J. C. Hronského. Predniesla ho učiteľka slovenského jazyka a literatúry Renáta Kozelová.

Potom program pokračoval pásmom o živote a diele Jozefa Čigera Hronského v podaní žiakov domácej školy.

Po prestávke vystúpili s Hronského tvorbu žiaci Janka Horváthová a Peter Dzúrik, ktorí sa zúčastnili na 3. ročníku krajského maticného festivalu Hronského maticný Jasov a 7. ročníku krajského maticného festivalu Dob-

šinského Košice, kde obidvaja získali ocenenia.

Riaditeľka ZŠ Jasov Alžbeta Mačatová spolu s predsedníčkou domáceho MO MS Janou Potočňákovou odmenili učiteľky slovenského jazyka a literatúry Renátu Kozelovú a učiteľku Helenu Budzákovú za ich neoceniteľnú pomoc pri organizovaní slávnostných akademii a maticných dní na tejto základnej škole farebnými diplomami Maticy slovenskej a hodnotnými knižnými publikáciami z Vydavateľstva Maticy slovenskej.

Ako na záver konštatovali všetci prítomní, takéto maticné akcie by sa mali organizovať na školách čo najčastejšie. Je chvályhodné, že v ZŠ v Jasove

to robia s veľkým maticným srdcom. A nebola to prvá maticná akcia. Pripra-

Nevenoval sa iba poézii, ale spolupracoval aj so skladateľmi

Seminár o básnikovi M. J. Milovovi

Vo štvrtok 16. februára sa uskutočnil vo Zvolene v študovni Krajskej knižnice Ľudovíta Štúra spomienkový seminár o básnikovi a spisovateľovi M. J. Milovovi pri príležitosti 99. výročia jeho narodenia. Organizátorom akcie bol zvolenský Miestny odbor Maticy slovenskej v spolupráci s Krajskou knižnicou.

M. J. Milov (vlastným menom Ján Milo) bol básnikom, ktorý sa už svojimi prvotinami v tridsiatych rokoch minulého storočia zaradil k Slovenskej katolíckej moderne. Narodil sa 13. 2. 1913 vo Veľkých Janíkovciach pri Nitre ako syn chudobného roľníka. Bol najstarší z piatich detí. Otec im v roku 1925 odišiel za prácou do Ameriky a starost' o deti ostala na matke. Najstarší Janko sa dal na kňazskú dráhu. V Nitre vyštudoval gymnázium a potom bohoslovecký seminár. Za rímskokatolíckeho kňaza bol vysvätený v roku 1937. V seminári získal aj hudobné vzdelanie pod patronátom vynikajúceho nitrianskeho organistu a hudobného skladateľa prof. Rosinského. Po skončení seminára nastúpil na miesto kaplána v Trenčíne a v Považskej Bystrici. Svoje básnické príspevky začal uverejňovať od roku 1932 vo viacerých

časopisoch a periodikách – Archa, Elán, Postup, Slovenské pohľady, Hospodársky obzor, neskôr Slovák a pod. Od začiatku písal pod pseudonymom M. J. Milov. Ako mladý kňaz sa venoval katolíckej mládeži organizovanej spravdiva v skautingu. Tam sa spoznal s Marianou Sokáčovou, ktorá v tom čase žila s rodičmi v Trenčíne. V roku 1940 vystúpil z kňazského stavu a v roku 1941 sa s ňou oženil. Rodina sa v roku 1940 presťahovala do Bratislavy, kde sa im narodili tri deti. Milov s nadšením privítal vznik slovenského štátu a na jeho podporu a oslavu zamerával aj svoju tvorbu. Po skončení vojny a oslobodení Slovenska Sovietskou armádou bol v roku 1947 zatknutý a vo vyšetrovacej väzbe strávil takmer rok. V marci 1948 ho vylúčili zo Spolku slovenských spisovateľov. Po „víťaznom februári“ mu vtedajší moci-

páni spočítali jeho kňazský stav, nábožnosť, obdiv k Andrejovi Hlinkovi a najmä podporu slovenského štátu. V roku 1950 bol vo vykonštruovanom procese odsúdený na 6 rokov straty slobody. Trest si odpykal v Bratislave, Leopoldove, Ilave, Handlovej a tri roky strávil v uránových baniach v Jáchymove. Rodina sa v roku 1953 z Bratislavy núteno presťahovala do Vyhni. Milova z väzenia prepustili 10. 8. 1954. Zamestnal sa vo Vyhnianskom pivovare a neskôr prešiel pracovať do Lučenca. Poslednou zastávkou v jeho živote bol Zvolen, kde sa zamestnal na Krajskom sekretariáte Zväzu výrobných družstiev ako vedúci hospodárskeho a právneho oddelenia. Cestoval po sídlach výrobných družstiev po celom stredoslovenskom kraji. Okrem riešenia právnych záležitostí venoval sa aj histórii jednotlivých družstiev. Spracovával pamätnice pri ich významných jubileách. V roku 1968 bol úplne rehabilitovaný. Vo Zvolene prežil svojich posledných 14 rokov. Zomrel 7. 3. 1978, pochovaný je na Zvolenskom cintoríne.

Do dejín slovenskej literatúry Milov vošiel hneď svojimi prvými básnickými lyrickými zbierkami Rovnobežky (r. 1938) a Závetrie (r. 1940). V roku 1941 vydal publikáciu Mladé kroky, ktorá okrem jeho básní obsahovala aj tri jeho divadelné hry a do ktorej prispeli aj iní autori. V nej Milov vyjadril podporu slovenskému štátu, Hlinkovej mládeži a celému Hlinkovmu hnutiu. Po oslobodení v máji 1945 vydal ďalšiu zbierku Rovina, v ktorej vyjadril svoj úľavský a rodinný nitriansky kraju. Jeho posledným básnickým

dielom bola zbierka Jednotou k sile (r. 1947). V nej opustil pole básnickej lyriky. Zbierka bola tematicky ovplyvnená jeho vtedajším zamestnaním vo výrobných družstvách a jednoznačne zameraná na propagáciu družstevného hnutia – mala aj podtitul Družstevné básne. Nebola to však len básnická tvorba, ktorej sa Milov venoval. Spracoval libretá k trom operám prof. Rosinského. Spolupracoval s hudobným skladateľom Dr. Jozefom Kresánkom, pre ktorého spracoval aj libreto k opere Salaš v bukovkej doline, no potom sa s ním rozišiel. Po uväznení sa nedobrovoľne odmlčal. Keď ho prepustili na slobodu, sporadicky publikoval články o družstevníctve a začal sa venovať histórii. Počas pobytu vo Vyhniach napísal Kroniku obce Vyhne a počas zamestnania na Krajskom sekretariáte ZVD spomínané pamätnice viacerých výrobných družstiev – odhaduje sa, že ich bolo až do tridsať.

Zvolenský seminár o básnikovi M. J. Milovovi bol veľmi dobre zorganizovaný. Zúčastnilo sa na ňom asi sedemdesiat poslucháčov, okrem iných aj najstarší syn básnika Peter a najmladší Juraj. Životopis M. J. Milova predniesol prítomným jeho najstarší syn Ing. Peter Milo (obrázok). O literárnom diele básnika mali prednášku Mgr. Emília Vongrejová a Ing. Milota Torňošová, ktorá veľmi pekne zarecitovala viacero ukážok z jeho básnického diela a spestrila tak referát Mgr. Vongrejovej. V diskusii vystúpili niekoľko pamätníci, ktorí sa pamätali na Milova počas jeho pôsobenia vo Zvolene. Organizátori seminára informovali prítomných, že po M. J. Milovovi je pomenovaná ulica v jeho rodných Veľkých Janíkovciach. Na záver zaznela výzva, aby aj magistrát mesta Zvolen prejavil úctu básnikovi, ktorý v ňom prežil svojich posledných 14 rokov, a aby mu k stému výročiu narodenia, ktoré pripadne na budúci rok, osadil v teritóriu mesta pamätnú tabuľu.

Peter MILO

Vďaka humoru zabudli na každodenné starosti

S úsmevom ide všetko lepšie

S úsmevom ide všetko lepšie – to bol názov programu, ktorý pripravil Estrádný súbor Maticnej divadelnej ochotníckej scény v Liptovskom Mikuláši. Pásmo pozostávalo z piesní, z hudby, zo scénok a z vtípv. Veľkou neznámou pre divákov bola až do poslednej chvíle utajovaná porota, ktorá rozhodovala o najlepšom rozprávačovi vtípv a o najlepšom vtípe.

Riaditeľka Liptovskej knižnice G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši Marcela Feriančeková, poslanec mestského zastupiteľstva v Liptovskom Mikuláši Rudolf Urbanovič a predseda Jednoty dôchodcov Slovenska v Liptovskom Mi-

kuláši Michal Kotian hodnotili rozprávačov. Na to im slúžili tabuľky s 5 až 10 bodmi, ktoré udeľovali jednotlivým účinkujúcim. O zábavu sa postarala štvorica vtípkárov: Jolana Lamajkinová, Ján Richter, Ivan Bubelíny a Peter Vrlík, ktorý

zároveň sprevádzal prítomných celým popoludním. Pred každým kolom vtípv zaznela pieseň v podaní Maticného tria (Lamajkinová, Richter, Kuna). Diváci si vypočuli päť piesní a štyri kolá vtípv, ktoré porota starostlivo a najmä zodpoved-

ne ohodnotila. Víťazom, teda najväčším vtípkárom, sa stal Ivan Bubelíny a za svoj výkon si odniesol osvedčenie o tom, že môže svojimi vtípmi zabávať okolie kdekokoľvek a kedykoľvek. Nakoniec nešlo o to, kto bude víťazom, ale o to, aby sa v tomto fašiangovom období ľudia zabavili, zasmiali sa a zabudli tak na každodenné starosti, čo sa hádam aj podarilo. V úvode programu zaznela veta: Láska je soľou života a smiech je jeho korením – a týmto programom sa jeden februárový podvečer korenilo v dostatočnej miere.

Marek NEMEC

Dom Maticy slovenskej v Galante v spolupráci s Domami Maticy slovenskej v jednotlivých krajoch Slovenska vypisuje celoslovenskú výtvarnú súťaž detí a mládeže, ktorá sa koná pod záštitou predsedu Maticy slovenskej Mariána Tkáča pod názvom

Ako si predstavuješ Maticu slovenskú

PROPOZÍCIE SÚŤAŽE:

1. Súťaž je vypísaná v kategóriách:

- I. deti od 6 do 10 rokov (žiaci 1. - 4. ročníka ZŠ, ZUŠ, špeciálnych škôl)
- II. deti od 11 do 15 rokov (žiaci 5. - 9. ročníka ZŠ, ZUŠ, špeciálnych škôl, žiaci 1. - 4. ročníka osemročných gymnázií)

- III. mládež od 16 - 18 rokov (študenti SŠ, žiaci 5. - 8. ročníka osemročných gymnázií, ZUŠ a klienti výchovno-vzdelávacích inštitúcií pre mládež)

2. Témy súťaže:

1. Ako si predstavuješ Maticu slovenskú
2. Matica očami detí
3. Matica a oblasť, v ktorej žijem

3. Podmienky súťaže:

- Technika: kresba, maľba, grafika, kombinovaná technika
- Práca musí zodpovedať téme.
- Formát: A3
- Zadná strana výkresu: meno a priezvisko autora, vek, súťažná kategória, adresa školy

Usporiadateľ si vyhradzuje právo na využitie súťažných prác pre ďalšie nekomerčné aktivity a ich reprodukciu v tlači.

4. Priebeh súťaže v jednotlivých krajoch Slovenska:

Krajské kolo: Súťažné práce možno odovzdať do 10. mája 2012

Trnavský kraj: Dom Maticy slovenskej Galanta, Bratislavská 1458/71, 924 00 Galanta

Bratislavský kraj: Dom Maticy slovenskej Bratislava, Grösslingova 23, 812 51 Bratislava

Nitriansky kraj: Dom Maticy slovenskej Šurany, Nám. Hrdinov 3, 942 01 Šurany

Trenčiansky kraj: Dom Maticy slovenskej Dubnica n/Váhom, Bratislavská ulica 435/12, 018 41 Dubnica nad Váhom

Žilinský kraj: Dom Maticy slovenskej Žilina, Hollého č. 11, 010 01 Žilina

Banskobystrický kraj: Dom Maticy slovenskej Banská Bystrica, Dolná ul. č. 52, 974 01 Banská Bystrica

Košický kraj: Dom Maticy slovenskej Rožňava, Letná 42, 048 01 Rožňava

Prešovský kraj: Oblastné pracovisko Maticy slovenskej Bardejov, Dlhý rad 16, 085 01 Bardejov

II. Celoslovenské kolo: Víťazné práce z jednotlivých krajo postupujú do celoslovenského kola - 31. máj 2012

III. Porota udelí v krajskom i celoslovenskom kole 3 ceny v každej kategórii. Výsledky súťaže budú zverejnené v Slovenských národných novinách, v regionálnych novinách a na internete

5. Cieľ súťaže: Podpora a rozvoj tvorivosti detí a mládeže, vyhľadávanie talentov z výtvarnej oblasti

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Vlastenectvo a morálka

Odpovedí na otázku, prečo nám chýba vlastenectvo, je mnoho. Je to predovšetkým vec nášho vzdelania a vzdelávania. Dejepis je na našich školách čosi na spôsob bielej vrany a navyše učebnice dejepisu sú napísané zle, je v nich len znôška dátumov a osôb, vytratilí sa z nich príbehy. Ani naše televízie neponúkajú príbehy o našich slávnych predkoch, lebo také príbehy sa jednoducho nenakrúcajú. Ich stoly sa prehýňajú pod „žrádnom“ a celebrity mlaskajú nad dobrotami, ktoré práve naravili. Alebo ospevujú moslimský spôsob života a bytia (nie už bitia). Hľa, naša kultúra!

Nuž, sme tu na to, aby sme to naprávali. Len ako? Zaiste množstvom akcií v našich dedinách i mestách, udržiavaním tradícií aj odhaľovaním skrytých zákutí našich dejín. Organizovaním miestnych, regionálnych i celoštátnych podujatí na počesť udalostí a jubileí. Mám dobrý pocit, že sa činíme aj v ústredí, aj v krajoch, aj v okresoch.

Aj vydávaním vyhlásení k aktuálnym témam. V poslednom čase som v súvislosti s korupčnou aférou, známou pod menom Gorila, vyzval národ, aby prišiel voliť, lebo Gorila sa nevyrieši masívnou účasťou na protestoch, ale masívnou volebnou účasťou a podporou vlasteneckých síl. Zareagoval na to jeden z tých hrdinov parazitov, ktorí sa chceli dostať do parlamentu na cudzích chrbtoch, ale sa nedostali, lebo sa našťastie naľakali testu pravdy. Napísal mi, že Matica nemá právo hovoriť do verejnej morálky, pokiaľ si nevyzametá pred vlastným prahom. A tak mi dovoľte oznámiť, že sa tak deje. Že vyšetrujúci policajti nám dal na vedomie, že „bolo začaté trestné stíhanie a zároveň vznesené obvinenie V. P. za pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 odsek 1, odsek 4, písmeno a) Trestného zákona“ v súvislosti s vložením Národného pokladu do PDSI.

Predplatné na rok 2012

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Štvrťročné predplatné 6,50 €

Cena jedného výtlačku bude 0,50 €, cena výtlačku v prípade dvojčísła 1 €.

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na tel. čísle 043 / 4012 837 a na adrese snnredakcia@matica.sk

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

NEZABÚDAJÚ NA TRADÍCIE

Fašiangy sú v plnom prúde. V dúbavskom MO Matice slovenskej sa však fašiangové oslavy začali pietne. Matičiari si minútu ticha uctili pamiatku zakladajúceho člena MO MS v Dúbravke Vladimíra Petráša, ktorý dlhodobo pôsobil a pracoval v Matici a i v čase choroby pomocou členiek výboru organizoval zaujímavé prednášky. Odišiel z našich radov dobrý vlastenec, ktorý bude dúbavským matičiarom chýbať. Potom žiačky zo ZŠ Pri križi piesňou i slovom pripomenuli fašiangové zvyky starých matier. Staršie žiačky zatancovali, ba L. Beňová predviedla so spolužiačkou i vlastnú tanečnú kreáciu. Matičiari privítali i 82-ročnú Starodúbavčanku Katku Jakubčikovou, ktorá spomínala na svoje fašiangové detstvo až po súčasnosť. Od 5. januára do Popolcovej stredy bolo v Dúbravke najveselšie obdobie. Bol to čas zábavy, svadieb a zabijačiek. Takmer v každom dome sa bez zimu chovalo prasiatko, aby bolo počas zimy čo konzumovať. Po dedine chodili „maškary“ rôzne poobliekané, ktoré hrali na harmonike a spievali. Ľudia ich odmeňovali „trunkom“, šiškami, božiami milosťami a tzv. „myšami“. Veľké tancovačky bývali v hostinci, vtedy nazvanom U Bary. Dúbravka bola kultúrna dedina. Hrali sa tu divadlá organizované vtedajším farárom Moyšom a keď sa neskôr v roku 1941 postavil aj kultúrny dom, žilo sa ešte kultúrnejšie. Pani Katka svojimi spomienkami podnietila i ostatných matičiarov, aby si pospomínali na dávne časy. Tak staré zvyky a tradície starých rodičov nachádzajú svoje miesto i v súčasnosti a nepadnú do zabudnutia. Z pripomienok vznikli i dobré nápady, ktoré sa premietli do plánu MO MS. V príjemnej atmosfére a pri výbornom občerstvení, ktoré pripravili členky výboru, sa matičiari dozvedeli i o tom, čo v nastávajúcom období ich činnosti môžu očakávať. A tá je pestrá.

Kveta SLYŠKOVÁ

SPOMIENKA NA ARCIBISKUPA

Na stredajšom výlete do Trenčianskej Teplej sa zúčastnilo deväť členov MO MS z Dubnice nad Váhom a taký istý počet matičiarov z novo obnoveného MO MS z Trenčianskej Teplej aj so svojou predsedníčkou Zuzanou Sklenárovou a so starostom Trenčianskej Teplej Milanom Berecom. Po krátkom úvode Štefana Antalika, predsedu MO MS v Dubnici nad Váhom, pri pomníku arcibiskupa Nécseye povedal pár slov o jeho živote Ján Sýkora z MO MS Dubnica nad Váhom. Potom obidva MO MS pri príležitosti 120. výročia narodenia arcibiskupa Eduarda Nécseye, ktorého prvou a zároveň jedinou pastoračnou zástavkou bola Trenčianska Teplá, spoločne položili k pamätníku kyticu kvetov a zapálili sviečky. Prítomní si prezreli aj areál okolia kostola s novou kaplnkou Panny Márie Lurdskej. V kostole pán dekan Marek Hriadeľ zoznámil matičiarov s históriou farnosti, kostola a priblížil históriu sôch, obrazov, oltára, organa a ostatnej výzdoby kostola. Spoločný výlet dvoch MO MS sa ukončil posezením v pizzerii U Zacka pri horúcom čaji a káve. Členovia oboch MO MS sa dohodli na ďalších spoločných podujatiach aj v budúcnosti – najbližšie snád na súťaži vo varení jedál z cibule v Dubnici nad Váhom.

Ján SÝKORA

VZÁCNÁ NÁVŠTEVA

V utorok 14. februára 2012 zavítala do Domu Matice slovenskej v Komárne pani Daphne Bergsma, mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa Holandského kráľovstva na Slovensku. Počas poldruha trvajúceho pracovného stretnutia s predsedom MO MS Jozefom Černekom ocenila prácu, ktorú Matica slovenská v Komárne robí najmä s mládežou. Prijala pozvanie na nasledujúce predstavenie – krst práve

dokončovaného albumu k zatiaľ poslednému muzikálu Skrotenie. Zaujímalo ju najmä, prečo si mladí dramatici vyberajú práve Shakespeara ako predlohu k svojim projektom. Černek, ktorý je zároveň režisérom projektu, vysvetlil, že práve v Shakespeareovom diele, ktoré prekladal náš básnik Ľubomír Feldek, možno poukázať na krásu a zložitost' slovenského jazyka, a to nenásilnou formou. „Tak ako Shakespeare nepoužíval jednoduchú angličtinu, aj v našom spracovaní dielo nepoužíva úplne hovorovú slovenčinu. Tak vlastne študentov vzdelávame bez toho, aby mali pocit, že ich do niečoho tlačíme,“ uviedol Černek v rozhovore. Obe zúčastnené strany sa zhodli na tom, že toto stretnutie nebolo posledné, pretože folklórny súbor Dunaj, ktorý Matica slovenská podporuje, by v krátkom čase rád vycestoval na festival a už dlhší čas uvažuje o Holandsku. Pani veľvyslankyňa ich snahu rada podporí.

-rj-

V ÚVODE ROKU SVOJICH PATRÓNOV

Naša najmladšia katolícka diecéza – Žilinská, pri príležitosti 4. výročia svojho vzniku vstúpila do Roku svätých Cyrila a Metoda. Stalo sa tak na záver slávnostnej svätej omše v Katedrále Najsvätejšej Trojice v Žiline, ktorú celebraval žilinský biskup Tomáš Gális. Diecézny biskup tu dekrétom vyhlásil Rok svätých Cyrila a Metoda v Žilinskej diecéze, počas ktorého bude biskup Tomáš navštevovať jednotlivé dekanáty s katechézou o našich slovanských apoštoloch. Na úrovni najmenších spoločenstiev je možná aj spolupráca s Maticou slovenskou, ktorá vznikla pri príležitosti tisícročia príchodu vierozvestcov na naše územie a angažovali sa v nej mnohí katolícki duchovní. Rok zasvätený solúnskym bratom – patrónom diecézy – bude tak ako Rok Matice slovenskej ukončený 5. júla 2013 Jakub Kňažko

Informácia z rokovania dozorného výboru

V Martine sa 14. februára 2012 uskutočnilo šieste pracovné rokovanie dozorného výboru Matice slovenskej v prebiehajúcom volebnom období.

Po vyhodnotení plnenia úloh od ostatného rokovania a po vypočutí si informácií z rokovania výboru MS z 21. januára 2012 členovia výboru schválili Zameranie kontrolnej činnosti dozorného výboru MS na rok 2012.

Prijali postup k účtovnej závierke Matice slovenskej za rok 2011 a schválili päťčlennú komisiu na jej overenie.

Na základe prijatých stanov MS na sneme MS v septembri 2011 členovia výboru schválili novelizovaný Štatút a Rokovací poriadok dozorného výboru MS.

Členovia výboru prijali stanovisko k výpovedi zo strany Matice slovenskej z nájmu nebytových priestorov, ktoré na základe zmluvy boli prenajaté Miestnym odborom MS v Banskej Bystrici pre potreby Domu MS v Banskej Bystrici, a opätovné stanovisko ku vkladu záložného práva na Dom MS v Michalovciach na základe písomných dohôd od Miestneho odboru MS v Banskej Bystrici a Mgr. Jána Eštoka.

Vykonaná kontrola v Dome Matice slovenskej v Galante nezistila porušenie finančnej disciplíny.

Ing. Jozef Lukáč
predseda DV MS
Martin 16. 2. 2012

PODPORTE MATICU SLOVENSKÚ

Poskytnutie 2% dane z príjmov

Podiel zo zaplatenej dane pre Maticu slovenskú je možné poukázať prostredníctvom spoločnosti:

Panslovanská únia

Občianske združenie

Gessayova 45

851 03 Bratislava

IČO: 421 35 664

Číslo účtu: 2621194302/1100

Právna forma: 701 – Združenie

Medzinárodný letný tábor
Matice slovenskej

Detský raj Tatranská Lesná

1. 7. 2012 - 15. 7. 2012

LechaNoviny 4,1 – 5,2/2012

Slovo do bitky

Nový rok sa ruší – našiel sa starý / Graffiti.

Heslo mesiaca

Kto neskoro chodí, tak sa z hory ozýva a sám do nej spadne, kým sa nerozbije doma najlepšie.

Počuli sme – čítali sme – videli sme

Je odsúdeniahodné, ak sa športovci ožierajú. Na druhej strane je chvályhodné, ak ožrání športujú.

Slovo o Slovensku

Z rozhovoru dvoch štamgastov: - Najlepšie na svete sa momentálne majú Slováci. Minule hlásili, že väčšina ľudí už má všetkého dosť.

Inzertné okienečko

Predám na značke Pupuš žihané

šteňatá nemeckého boxera v kohútej váhe. Otec – krajský víťaz, matka normálna. Foto vymením alebo čestne vrátim.

Kysucký jazykový kútik

Načo majú topánky jazyky? Aby sa medzi sebou mohli porozprávať.

A. h.

Ako si dobijate baterky? Michal Hudák, moderátor, muzikant kapely Žobráci a herec: - Nedebatuj a nalej!

Názor na nástupišti číslo 1

Snežný muž je bytosť rovnako záhadná ako dvojité Rittberger.

Úslovie z Turčianskej záhradky

Človek dokáže všetko – kým nezačne robiť.

ODPOVEDŇA

Myslíte si, že človek sa humoristom narodí, alebo sa ním stane?

Štefan Bittman: - Človek sa humoristom nenarodí, človek sa môže narodiť so zmyslom pre humor. Ale keď už má tento dar a k tomu ešte literárny talent, potom sa môže stať humoristom.

Vlado Javorský: - Zbytočne si komplikujete život. Humoristov treba počúvať a nie sa ich spytovať.

Oliver Andrásy: - Existuje jediný humorista. A to je sám život. Všetci ostatní len opisujeme absurdity života.

Ondrej Bosík: - Rodí, a preto hneď po prvom pohľade na svet – zaplače. Alojz Čobej: - Pokiaľ viem, u nás sa nerodia humoristi, iba malé deti. Humoristov z nich robí život. Keby napríklad taký Hviezdoslav býval v paneláku, bol by z neho určite Lechan.

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sidlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Dunajská 18, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 92 44 85. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.